

Foiă enciclopedică literară lunară.

ADMINISTRAȚIUNEA
ȘOIMUȘ POSTA: NAGY-SAJÓ.

ABONAMENTUL:
PE AN 3 FL. (7.50 FRANCI).

REDACȚIUNEA:
RETEG (RETEAG).

Un bob de rouă.

*Pe frunza unei lăcrămiore,
De vânturi legănată blând,
Zărese în faptul dimineții
Un bob de rouă tremurând.*

*El oglindesce tainic ceriul
Albastru, nesfârșit, senin —
Și oglindând imensitatea
El de mândrie pare plin.*

*Dar etă sorele pe boltă
S'aprinde falnic radios —
Și bobul cu brilant dispare
In spațiul cald și luminos*

*Un bob de rouă e și omul,
In nestatornicul său mers
Pe-un bulgăr de pământ — în gându-i
Refrânge 'ntregul univers*

*Și parcă sufletul î-l umple
Mândria unui semi-deu
Când simte lumea prea îngustă
Ca să-i încapă geniul său.*

*Dar ca și-un bob plăpând de rouă
Il pasce firul scurtei vieți —
El piere după ce trăesce,
Dor spațiul unei dimineți.*

După „Convorbiri literare“ Cesar I. Vêrgolică.

Josif Sterca Șuluțiu de Cărpiniș.

Nobila familie română a Șuluțescilor a dat nemului nostru câțiva fii iluștri, între cari fără îndoială — stéua cea mai luminosă a fost bunul metropolit Alexandru, pe care îl cunosc iubii cetitori din broșura a 8-a a Revistei Ilustrate.

Metropolitul Alexandru a avut un frate dulce de mamă și de tată, cu numele Ioan, de care au rămas doi fii nobili, despre care vom vorbi îndată.

Până nu vorbi despre fii lui, se cunoscem cât de cât pe bunul lor părinte și cunoscându-l, vom recunoște că-i dreptă dicala: „*Poma nu cade departe de pom*“ și „*Din vultur — vultur nasce*“ „*Din stejar — stejar resare*“

Ioan Sterca Șuluțiu de Cărpiniș ces. reg. controlor la spantatul cameral regesc din Abrud-sat, fratele metropolitului Alexandru, descendent dintr'o vechie familie nobilă patrialchală, una dintre acele puține familii nobile, care deși au fost în funcțiuni publice, au rămas cu trup cu suflet români adevărați. S'a născut în anul 1796 și a murit în anul 1858. La anul 1848 a fost proclamat în unanimitate Tribun ad honores cu rang de major peste acel ținut, unde el funcționase un lung șir de ani ca funcționar cameral. Semn învederat despre popularitatea dănsului, căci în acel timp poporul 'și resbuna ori ce nedreptate suferită din partea superiorilor.

Peste acest ținut funcționase și tata dănsului în secolul trecut, până la mórtea sa (veđi Abrud în Enciclopedie). Casa lui Ion Șuluțiu a fost la anul 1848 asilul mai multor exilați din România, anume Alexandru Golescu a stat la casa dănsului până la întrarea Muscalilor în Ardel, atunci s'a refugiat la Paris. Casa lui a fost centrul de întrunire al tuturor fruntașilor din munții apusenii. El a fost sufletul operațiunilor militare, el singur avea dintre toți fruntașii acelor munți cunoscințe militare fiind el în tinerețe oficer în armata regulată, și ca atare a făcut campania în contra lui Napoleon cel mare. Sfatul lui îl cerea Jancu la toate întreprinderile sale. Toți prefectii și tribunii îl tractau cu stimă și respect, de aceea dăce un cetățean maghiar din Abrud, Rákosy, în Közérdek Nrul 46 și urm. 1891: »Șuluțiu a fost în revoluție unul dintre cei mai cu influință, *mămile lui lucrau prototindenea, numai nu pe față*. El a inventat legendarele tunuri de lemn, fără de care Români nu s'ar fi putut apăra în contra armatei maghiare. Comandantele fortăreței din Alba-Iulia corespundea cu el și la adresa lui trimitea munițiune pentru Români. Dănsul a instalat pe bani și spitale în casele țeranilor, unde se curau cei răniți, în război el îngrijea de înființarea grânelor pentru casuri de nevoie. În 6 Mai 1849 cel dintâiu pe care a pus Hatvany mâna a fost Ioan Șuluțiu, care împreună cu întreaga sa familie au fost arestați și păziți de 10 husari; apoi jefuiți în modul cel mai barbar; ér când a fugit Hatvany a luat cu sine ca prizoneri întreaga familie, care ca prin minune a scăpat de perire. Cu toate aceste, acele familii unguresci, mai multe sute la număr, mai ales femei și copii, cari au scăpat de lancea »Moșilor«, familiei Șuluțiu au de a-și mulțami viața, anume lui: Ioan Șuluțiu, Simeon Șuluțiu și protopresbiterului Tobias, a cărui preotésă era sora lui Simeon Șuluțiu.

Ioan Șuluțiu s'a distins prin un zel asemenea zelului fratelui seu, al metropolitului, pentru toate întreprinderile românesci, și a stat în mare vađă înaintea Românilor. A fost unul dintre cei mai zeloși spriginitori la înființarea »Gazetei Transilvaniei« despre cari Barițiu în numărul festiv al Gazetei dăce că: »Nu au pregetat a sta de vorbă cu mica noastră redacțiune.« Er, în volumul 2. a istoriei sale Barițiu, vorbind despre funcționari, făcând alusiune la Șuluțiu, dăce: »Rari nantes in curgite vasto«. Și-a apărat națiunea și patria, cu sabia și cu condeiul; merită decă ca numele dănsului se fie însemnat cu onóre în posteritate.

După revoluțiunea anului 1848 Români, cari au absolvat școlele, mai ales acei puținii, cari erau deja în funcțiuni, erau foarte căutați; se scie că până la anul 1848, numai nobilul putea fi funcționar. Șuluțiu însă dela Nemți n'a vrut să primescă nici un favor, nici o funcțiune, deși a fost de repetite ori îmbiat, i-a desprețuit pentru condamnabila lor îngratitudine. Un fiu al dănsului, Iosif, se află în viață, consilier de tribunal regesc, în pensiune în Sibiu.

Celalalt fiu, Dionisie, mort în 17/6 1897, în Turda ca jude de tribunal în pens. Tóte foile române din Ardel și multe din România au descris cu multă laudă viața lui Dionisiiu, a acestui brav fiu al nemului românesc, care în 1848/9 a organizat garda națională română din Abrud și Abrudsat, a cărei căpitan și comandant a fost, apoi a pus'o la dispoziția lui Jancu; garda, care precum dăce Jancu în raportul seu, i-a făcut mari servii în bătălie; ér la mórtea sa și-a dăruit totă averea (20.000 fl.) națiunei.

Vorba Românilor: »Din stejar stejar resare, vulturul vulture nasce« se potrivește la acesta familie nobilă.

Am dăce că un fiu al neuitatului Ioan Șuluțiu este în viață, acesta este mult meritatul nostru fruntaș domnul Iosif Șterca Șuluțiu, consilier la tribunalul reg. în pensiune. Pe d-sa cuvine-se se-l cunoscă tot Românul adevărat; drept aceea cu multă plăcere-i alăturăm aci portretul și-i facem o scurtută schiță biografică, că a-i face adevărata biografă, însemneză a scrie istoria noastră pe timp de 1/2 secul, lucru acesta, care-l vor face alții, care sunt chemați.

Iosif Sterca Șuluțiu de Cărpiniș s'a născut în Cămpeni, unul din cele trei opide ale munților apusenii ai Ardélului, în 10 Septembrie 1827, va se dăce acum e de 71 ani.

Studiile elementare le-a învățat în Abrud, gimnasiul inferior în Zlagna, cel superior în Cluj, ér drepturile la Murș-Oșorhei, unde a practisat apoi la tabla regescă, după datina de atunci. De aci s'a dus apoi la Pesta ca se studieze tehnica. Aci l'a surprins primăvera anului 1848, când fulgerul revoluțiunei franceze a sfărmat lanțurile sclăviei și a proclamat drepturile omului. Tiner cu simțeninte ardetóre, dănsul a întâmpinat cu însufletire și bucurie mișcările revoluționare din 3/15 Martie 1848 în

Pesta, cari scriseră pe steagul lor reforme moderne și liberale; ba a luat însuși parte la enunțierea acelor, dimpreună cu tinerimea maghiară. După multe scrisori din partea părinților sei, se întorse acasă în Abrud, unde făcu cunoscință cu mulți tineri refugiați în ospitala casă a părinților sei și strinse legătură de prietinie cu vechii prietini din copilărie, între cari era și Avram Jancu, cel mai vitez din tinerii aceluși timp, a cărui scumpă amintire o păstrează până adă și despre care mai târziu a publicat mai multe amintiri atât de interesante și prețioase, ér acu-i anul scrisă întreaga biografie a aceluși erou.

În 6 Decembrie 1849 întră tinerul Iosif Șuluțiu în funcțiune de stat, ér la 1861 fu ales vice-comite al comitatului Cetatea de baltă, unde a servit șapte ani: Incepând din 1868 până în 1881 a fost judecător, în care calitate s'a bucurat de stima generală pentru obiectivitatea și dreptatea judecăților sale. Țeranii din comunele unde el a regulat proprietățile: comasări, segregări, dreptul de crășmărit ș. a. îi amintesc numele cu drag.

În politică îl vedem la 1863/4 ca deputat la deta din Sibiu reprezentând cercul Blajului. Ca atare a făcut parte din comisiunea petiționară, urbarială și a călei ferate; totodată a fost secretarul clubului deputaților și a regaliștilor români. Și merita se fie onorat cu oficiul de secretar al aceluși club, că avea un stil frumos și cunóscea limbile patriei perfect.

Josif Sterca Șuluțiu de Cărpiniș.

Spre dovadă despre cunoștința limbilor patriei și despre stilul dlui Șuluțiu se amintim un cas clasic: La anul 1863 s'a convocat dară dieta Ardealului la Sibiu, unde se vorbea în trei limbi: românește, ungurește și nemțește. Românii, după 400 de ani, întâiașdată se aflau în poziție d'a se prezenta în parlament. Vorbăreți cum sunt dela natură, la verificarea procesului verbal, care se redigea în trei limbi, făceau filologie: se acățau de tot cuvântul, ca să-l îndrepte și să-l înlocuască cu altul mai bun: care mai de care. Se îngrozise întreg parlamentul; se petreceau ore întregi cu verificarea. Acesta a îndemnat parlamentul se alege trei membri, cari se revizuiască și se îndrepte stilul în toate trei limbile patriei. Intre aceștia din partea Românilor a fost dl Șuluțiu. Astfel s'a pus capet maniei d'a spori vorbe de »lâna țapului«.

Cu literatura s'a deprins încă din tinerețe, aparând țărâni-mea în cauzele de comasare și segregare în Țările magiare, germane și române; apoi în conferința juriștilor convocată anume în Sibiu la 1880. A scris o mulțime de articoli prin reviste și Țiare. Dar lucrarea sa de căpetenie este scrierea; „*O lacrimă ferbinte*“, care în vre-o cinci broșure ne descrie episoade din mișcările anilor

1848/9, dând și câteva alte schițe, tote cu o căldură ce te pătrunde și în unele locuri cu o dibăcie artistică, ce te captivează. După partea a V-a a acestei scrieri publicăm și noi mai la vale interesantul articol: „*Pe cine se-ți alegi de nevastă*“.

De present trăiesce în Sibiu, ca judecător de tribunal în pensiune, și ia parte activă la mișcările culturale și economice române, care se diregează acolo. E membru fondator al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, și ca atare face parte din comitetul aceleia; asemenea e membru în direcțiunea institutului de economii și credit »Albina« și a însoțirii comerciale »Concordia« din Sibiu. Totodată e membru și în directoratul și senatul fundațiunii Șuluțiane din Blășiu. Pretotindenea e unul din cei mai zeloși membri, lucrând cu energie pentru scopurile instituțiunii ce reprezintă.

Recunoștința și stima generală îi sunt resplata cea mai scumpă pentru o viață petrecută în servițiul neamului său, pe care atâta îl iubese.

(după »Familia« nr. 32 din 1897 și alte notițe) i.

Pe cine se-ți alegi de nevastă?

A judecă omenimea cu asprime și a o iubi ferbinte; a-i cunoște reul, dorindu-i vindecarea, este sublimul principiu al Evangeliului. Fr. Guizot.

»Spune-mi cu cine te însoțesci, și eu îți voi spune că cine ești« dice clasicul proverb românesc.

Dacă acest proverb străbun, își are îndreptățirea sa, întru toate împrejurările vieții omenesci, apoi cu privire la căsătoria, el este o adevărată sentință filosofică.

Mai mult: el este o busolă, cu a cărei ajutoriu nu vei rătăci nici odată; este oglinda, în care se reflectă caracterul unui om.

E de prisos a aminti că, basa fericirii unei familii, ba chiar a societății omenesci, e căsătoria.

Trei lucruri sunt în lume: »Credința în D-zeu, căsătoria și respectul dreptului«, cari susțin lumea morală; fără de care societatea omenescă, ar deveni o cetă de bandiți, o feră răpitoare.

Până când acesta trinitate, va afla apretietori printre omeni, nu este nimic de temut pentru omenime.

Indată ce aceste perceptive D-zeiesci, ar începe a se clătina, ar sosi momentul ca D-zeu se Țică:

»Penitet me hominem fecisse.«

Cum ore se pôte că, până când pentru susținerea credinței, precum și pentru autoritatea legii, este îngrijit, Țer omul instruit din lȚgân până în mormânt, singur căsătoria este data prada în-tȚmplărei?

Oh! dacă ar fi numai atâta, tot ar mai merge; dar ea este astăȚi un obiect de: »cine dă mai mult?«

Foia de zestre, datină orientală, demnă de precupeți, jȚcă rol principal. Femeia este degradată la obiect de negoȚ, la sȚrtea sclavului.

Intr'o asemenea căsătorie, ambele părți sunt degradate și înșelate: bărbatul se crede a fi domn, Țer femeia sclavă; în realitate însă sclava și-a cȚmpărat un bărbat, prin ce el a devenit sclavul ei. — E bine se aibă ambi avere, e bine se aibă cel puțin unul, fie și nevasta, în interesul copiilor fiitori, dȚr bărbatul se-și aibă totdeuna o pozițiune asigurată, se nu trăieșcă din graȚia femeii sale. Scurt: averea se nu fie scopul, căci acesta degradeză pe un bărbat înaintea lumii.

Până la anul 1848 cea dintâie grijă a părinților era, a cerceta că, ore viitorea noră, sau viitoriul ginere sunt ei nobili, de moși și strămoși, de ambele sexe.

Nu care cumva s'ar află și ceva sânge plebeu, în vița lor.

Ar fi putut produce viitorea noră, o »foie de zestre« séu viitoriul ginere o »diplomă de doctor« -- de un stângin de lungă, pȚcatul, va se Țică marea greșală comisă, de a se fi născut »plebeu«, totuși nu i s'ar fi iertat.

AstăȚi, când prejudețele timpilor trecuți, încetul cu încetul se întorc acolo de unde au eșit: în întunec, spre a se perde cu totul; astăȚi când nu numai drepturile și datorințele »omului« sunt egale, dȚr însuși omul se deosebesce de ceialăȚi omeni, nu prin privilegiuri ruginite, ci prin cultura și caracterul seu; prin urmare, nu mai este legat chiar în privința căsătoriei, de cătușele claselor, precum era în trecut, ai cugeta că »libertatea« a nobilitat omenimea.

Durere, nu! Naturalismul, materialismul, luxul și egoismul: a te îmbogăȚi peste nópte cu ori ce preȚ, preocupă astăȚi cea mai mare parte a societăȚei.

Ar fi dar timpul suprem, a îngrijii de moralisarea societăȚei omenesci, în toate direcțiunile.

A scăpat lumea de o slăbiciune, care era cavalerescă, și étă că a dat în alta și mai rea, care apoi mai e și moicicșcă.

Étă calităȚile enumerate de înȚeleptul Will, în sfatul, ce acesta l'a dat fiului seu, că: pe cine se-și alegă de soȚie.

Acel înȚelept Will Țice:

»O atare fată tineră se-Ți alegi de soȚie, care a crescut totdeuna la casa și sub scutul aripilor părintesci.

Incunjură a iubi o atare fată, a cărei mamă e cochetă, séu se vorbesce mult despre dȚnsa.

Se pôte că fata unei femei, lipsită de virtute, se devină prin minȚea și judecata ei, o femeie prea onestă, dar eu în locul teu nu m'ași espune la acest periclu serios.

Fata, de regulă, are mare înclinare de a imita pe mama ei.

Nici odată n'a fost în stare o mamă, de a-și ascunde purtarea s'a înaintea fetei sale; și

tocma dacă i-ar fi succes acésta pe un timp, după ce și-a măritat fata, mai mult nu îi va succede.

Continuare pe pag. 185.

A te căsători înseamnă, a te întregi: a aduce trupul și sufletul în armonie. Căsătoria, seu e o transformare spirituală; seu e o în-părechere animală. Căsătoriile de ađi — în mare parte — semănă cu o trăsură nepotrivită, care trage carul vieții bine-reu, pe drumul tinos al dorului de câștig, al ambițiunii și al vanității lăuduroasă!

De zestrea alesei tale nu purtă grijă!

Acel bărbat, care se însoră pentru avere, își pune la toabă grațiile și datoriile sale. Acesta e o dejosire. Nu va fi nici bărbat nici tată.

Dacă venitul teu nu e destul ca se poți susține din el o familie cum se cade, alegeți o nevastă, care prin capacitatea ei, a dat doveđi: despre iubirea de ordine, economisare, desteritate și virtute.

Asemenea căsătorii, sunt cele mai potrivite.

Averea femeii o poate pierde omul, în întreprinderi nefericite, dar averea, ce stă în capacitate, iubire de ordine și virtute, nici odată. Căsătoria e cel mai însemnat act în viața omului. Acesta e petra de probă pentru mintea și libertatea omului. Omul nu e domn nici peste nascerea, nici peste mortea sa, dar prin căsătoria sa, e domn peste aceea ca printr'un al doilea »Eu« se se recâștipe pe sine, se se nobilizeze; seu se se degradeze; se fie fericit, seu nefericit; în fine prin alegerea nevastei sale, se creeze ființe mai mult, seu mai puțin nobile.

Căsătoria nu e nici decât loterie. Numai pentru acela e loterie, a cărui minte: seu prin interese material, seu prin pasiuni animale, e întunecată. Acela care și-a știut alege — precum ăice biblia — o femeie tare, adecă o femeie, a cărei minte și inimă, e la locul seu, acel bărbat nici odată nu poate fi nefericit. Copii dănsului vor fi trupesce și sufletesce întregi, de cumva în tinerețe, nu și-a ruinat sănătatea prin o viață escesivă.

Acesta femeia, în fericire va fi mintea moderătoare, în nefericire un înger mângăietor. Căci ori cât de mare ar fi bărbatul prin iubirea sa de adevăr; femeia ideală e cu mult mai mare prin virtutea ei.

Pe căsătoriile făcute pentru bani, nici odată nu va fi darul lui D-đeu. Contrađice logica naturei. Cu deosebire cu privire la copii nu va fi darul lui Dumnezeu. D-đeu n'a vrut că fericirea se fie afară de inima omului; afară de aceea demnitate, pe care el o ocupă pe trepta omenilor înțelepți. Dacă fata ce o iubesci, e avută, averea ei în loc se îi ridice calitățile, și le face mai cunoscute. Dacă fata, e mândră de averea ei, și-ți vorbește despre acesta, ca se se facă mai plăcută: fugi de dănsa, încunjură-i prezența, căci e o creatură stupidă. Dacă e dedată la lucș și la desfătările lumii mari, și dacă le doresce toate aceste, nici odată nu se va alege din ea o soție a vieții, o amică și muiere pentru un om modest și onest; cu atât mai puțin se va alege din ea mamă. Femeia portă în sine timbrul D-đeirei, într'un așa grad, că ea, născută chiar în palat, disprețuiesce viața materială, și bucuos ar schimba-o cu puțină iubire ideală. Acesta consună cu ideile lui Plato, care ăice că: omul nimic nu învață, el își aduce numai aminte.

Concedeți fetelor tinere și avute, se se mărite după placul lor, și ve veți mira de alegerile acelor. Cu puțină esceptiune, toate și-ar urmă inima și nu mintea.

Indată ce bărbatul devine în stare de a susține o familie, se-se alegă o atare soție, care cu trup cu suflet cu tot, și cu totă activitatea ei, se jertfescă bărbatului.

Atárnă dela bărbat, ca se-și alegă acest suflet senin, acesta inimă curată, și acesta activitate binecuvântată. Acest bărbat și acesta femeie, n'are se se temă de viitoriu. Nici odată n'am vedut, ca miseria se fi strivit o păreche de omeni bine potriviți. Chiar dacă sortea i-au apăsă, ei totdeuna s'au ridicat. Pentru asemenea părinți, copii sunt un isvor de bucurie și fericire.

Spiritul conservă trupul. Un bărbat genial dacă nu-l va copleși hola, ori v'ro tristeță consumătoare, va remănea mai îndelungat tiner, decât altul mai puțin genial. Tot astfel e și femeia.

O femeia înțeleptă, cu minte și cu judecata sănătosă, care lucră mult, își păstrează tinerețele cu mult mai îndelung, decât o farizea seu o stupidă, care nu lucră nimic. Alegeți de soție din națiunea ta.

Nu uita, că omul înțelept nu se căsătorește pentru calități peritoare, el caută calități sufletesce, cari nu numai că nu pier, dar ele prin căsătoria se nobilizează.

Dacă nevasta ta, prin căsătorie, nu se va simți mai nobilă și mai mare, atunci te compătinesc. Adevărata, sânta căsătorie, e înălțarea prin unire.

Inainte de a te împreună cu soția ta după lege, împreunați-vă în aceeași credință; er dacă societatea te silesce se alegeți între diferite religii, alege pe aceea, care stă mai aproape de mintea ta.

Va veni o ăi, când va fi numai un D-đeu, un drept și o credință. Aurora acestei ăile atunci se va arăta pe orizon, când părinții vor fi convinși despre aceea că, pentru fiii lor, nu este altă fericire, decât prin lucrul lor, a trăi liberi. Acesta e o libertate, care numai prin dreptatea reciprocă poate sustă. Nedreptatea e mobilul sclăviei și a nefericirii, a cărei rezultat nu-l va putea împedecă nici o putere.

Dacă omenimea va propăși spre unitate, de sigur că aceea numai unitatea rațiunii și a dreptății va pute fi; pe care spiritele mari dela început au prevestit'o și inimele mari au presimțit'o.

Până ce ar sosi ăiua dreptății și a unirei, e frumos și sublim a te apropia de dănsa prin ideal și realitate.

Căci numai aceia cari și-au apropiat'o, fiă prin cugetări, fie prin fapte, vor viețui etern în amintirea omenimei.

Nu esistă, și nu va esistă nici când o fericire mai mare, decât gloria libertății și a lucrului prin dreptate.

* * *

Cetiți și recitiți, ba studiați chiar, iubiților mei copii, acest sfat, din care tot cuvântul e o sentință adevărat filosofică, e o sentință de aur. Băgați-vă bine în minte și în inimă, acel sfat, urmați-l și veți fi fericiti.

Iosif Sterea Șuluțiu.

SFAT

(După Bodenstedt).

*In jur de tine tu privește
Și-ți ține bine limba sub zăvor,
Vorbescă alții chinezește,
Tu vei cunósce mutra lor.*

*Și dacă-ți pare atunci profană,
Tu stai departe dela ei,
Mai bine-i mic în lumea vană,
Decât vedut între miși.*

Alvescu.

Dacă nevasta ta nu și-ar putea stima mama, ar lipsi un element al fericirii din casa ta.

E de prisos a-ți spune că, alésa inimei tale, trebuie se fie fata unui om complet onest, nu în înțelesul codicelui (legilor), ci în înțelesul dreptății și al onestității.

Suferim pentru tote fărădelegile necunoscute ale străbunilor nostri; cu cât mai mult avem se suferim pentru fărădelegile vedite și pipăite al tatălui nostru.

Acésta lege nu numai că nu e nedreptă, ci ea se potrivește întocmai cu dreptatea și cu logica. Omenii sunt tocmai așa de solidari, ca și cauzele și efectele. D-đeu nu-și schimbă legile sale, ca se facă excepțiune pentru nevasta ta.

Căsătorește-te cu fata unei mame păcătose, ori a unui tată nedrept, și vei vedea că, nu ăic că fericit, dér nici mulțămít nu vei fi.

Sunt destui cari, negând, séu necunoscând acest adevăr, ni-suesc a-și satisface interesele séu vanitățile lor.

Poți se le urmezi esemplul. Dacă îți place poți se n'ascuți de sfatul meu. Dar de vei vrea se viețuesci așa, precum se cuvine unui om înțelept, atunci îl vei urmá. Cu deosebire nu acusa nici odată pe D-đeu, séu societatea. Ești liber, însuși îți făuresci fericirea, séu nefericirea. Sunt destule fete tinere, serace, cari prin grațiile lor sunt atrăgătoare, și cari de nu altcum, cel puțin din instinct sunt morale. Caută și vei aflá. De vei căuta avere, aceea încă vei aflá-o, dar arare ori o urméză o adevărată femeie!

După Kabbal, de unde am împrumutat mare parte din observările mele asupra femeilor, tata pörtă în sine sémánța fetei, mama a fiului.

Pentru aceea sémánă fetele cu tata, ér băieții cu mama.

Acele fete, cari sémánă cu tata, ér nu cu rudele laterali, sunt totdeauna de un caracter mai bărbătesc, decât acele cari nu séménă cu el.

Băieții cari sémánă cu mama au simțeminte fine femeiesci.

Fiind-că sufletul nu vine dela părinți, principiul acesta nu se pöte accepta necondiționat, deși în cercetările mele, l'am aflat adeseori prin natură adevărit. Bărbații cei mari, mai totdeauna au sémánat cu mama lor, femeile înțelepte și energice, cu tata lor.

Se fie femeia trupesce și sufletesce întrégă.

Inainte de a te legá, cercetéză-o adeseori, ca se-i poți apretui mintea și judecata.

E drept că frumseța esterioră a trásurilor e forte plăcută pentru ochi și firesce atrăgătoare.

Dar dacă strălucirea acestei frumseți, e locală; dacă e numai rezultatul tinereții, a cărei colóre trecătoare acopere defectul armoniei adevărate, — ori dacă acésta frumseța, vine din neteđela formelor — pentru că e tineră; și constituie o órecare simetriă, atunci e falsă și materialmente trecătoare.

Adevărata frumseța e reflexul sufletului. Adevărata armonie, e farmecul spiritului. Ai grijă! nu cumva se confundí desmerdarea cu grația. Mare parte a fetelor tinere, sunt desmierdătoare, gugulítóre, pošed dênsele un surís studiat, o mișcare plăcută, ca a micei pisici. Dar le lipsesce armonia internă, care suscepe în sine umbra, spre a potențiá strălucirea.

Adevărata grația se arată: în umblet, în vorbire, în naturala și nesilita mișcare a trupului.*) Armonia spiritului idealiséză trupul. Mulți bărbați iubind o femeia adevărat grațiosă, ăic: că ei iubesc un nu sciu ce întrénsa. Adevărata frumseța, fiind o rađă divină a sufletului, care se arată în trup, acel »nu sciu ce« e: D-deul, în femeia.

Dacă în trásurile unei fete tinere, se aflá acésta grația și reflex, atunci e frumoasă, și fiind-că frumseța e emanațiunea (darul)

*) Germanul ăice:

Den Vogel am Gesang'
Den Menschen an dem Gang';
adecă:
Paserea după cântec
Omul după ámblet (se cunósce).

lui D-đeu, aceea nu o va părăsi nici la bătrânețe. Adevărata frumseța e strălucirea sănătății, precum adevărata hídoșia, nu e alt ceva, decât mulțimea defectelor, prevestind lipsa sănătății. Dacă frumseța femeiei ar fi însoțită de sterilitate — cu puțină excepțiune — ar fi o monstruositate.

Soiul bun al femeiei îl arată fineța desimeii peleii și fruntea înaltă. Care femeia are dinți buni, de regulă are și stomac bun.

Cei mai frumoși ochi, numai atunci sunt în adevăr frumoși, dacă-s buni. Pept bine dezvoltat și umeri lați ne încredințéză despre buni plămâni. Trup bine făcut, asigură că-și va purtá povara fără incomoditate și durere.

Omul nu se căsătorește pentru promisiunea iubirii fericite; dar ca se aibă pentru copii sei o mamă tare și sănătoșă, care se fie demná, a cresce copii sănătoși și inteligenți; care se-i fie în acésta viață, o adevărată soție.

Pe acel bărbat, care, ca se iubescă, are trebuință de frumseța materială a femeiei, nici odată nu'l va iubi nici o femeia. Femeia e acea putere moderatoare, pe care natura a dat'o la puterea materială și spiritulă a bărbatului. Bărbatul, — întocmai ca tote puterile naturali, — prin abundența sa, e aplicat a păși peste țintă. Femeia, prin purtarea ei înțeleptă și solidă, îl reține. O femeia morală și înțeleptă cruță sănătatea bărbatului întocmai, ca și averea dênșului. Și altcum, în natură nimic nu e frumos, dacă nu e și folositor.

Se nu te căsătorești cu o femeie, în a cărei familie se află bolnavi de pept, smintiți de minte, ori alte bóle grele; pentru-că îți espui copil la nefericirea, ca se moștenescă acele bóle.

Nu e trebuință, ca soția ta se fie învățată séu artistă! e destul dacă cunósce momentele principali din istoria lumii. In sciința lui D-đeu și a naturei, se o întroduci tu, prin cetirea și esplicarea operelor marilor bărbați.

Fiind-că între încredințare și căsătorie are se trecă un timp óre-care, întrebunțéză acest timp spre a-i împărtăși ideile tale, prin epistole, și cere-i observările ei. In răspuns se va reflectá sufletul ei, și vei vedea câtă minte are.

Inaintea creșterii copiilor trebuie să-ți creșci nevasta.

Ai grijă! că mintea ei se-ți ajungă cel puțin până la inimă. După principiile pe cari le-am sădit eu în tine, cred a fi cu neputință, că tu se iubesci o femeie, fie și numai două săptămâni, a cărei minte ar fi întunecată de rătăcirile unei religii intolerante, opusă rațiunii și progresului uman.

O femeia fără judecată, care primesce religiunea tradițională fără a o apretui cu mintea, nici odată nu va fi altceva de cât o servitoare. Și încă o rea servitoare.

Bigotismul, séu e vélul întunerecului, seu e mantaua păcatelor; stângătoriu de lumină, seu mască.

O fată de 17 ani trebuie se aibă atâta judecată, cât un june de 25 ani. Dacă în acésta etate n'are minte, nu va avea nici odată.

Se pöte, că nesciința se întunece mintea, pe care o instrucțiune rațională o pöte luminá; dar mintea își aruncă rađele chiar din cel neinstruit; și ea se arată de timpuriu.

Femeia, întocma ca și bărbatul, séu își esercită principiile sale, seu e sclava acestor principii. Dacă are despre D-đeu și despre legile lui idea instinctivă, firesce, atunci va fi onestă și morală. Dar dacă ea își va închipui un D-đeu, care stă numai din iubire, pe care și-l fac ómenii spre ertarea păcatelor și a desonorei, atunci te vei espune acelei posibilități, ca nevasta ta se recurgă la acel D-đeu, pentru ertarea păcatelor proprie.

E prea natural că, ea va iubi pe acest D-đeu fals, și pe reprezentanții lui, mai mult decât pe bărbat, pentru că bărbatul nici pe departe nu va fi așa ertător ca aceia.

Pe sfinții de acest soi, se-i încunjuri, ca ciuma. Acestia nu sunt și nu vor fi nici odată drepti. Vor rămânea pururea sclave, al scăderilor și rătăcirilor (astfel de femei).

Dar și altcum, cu o femeie, care nu-ți va împărtăși principiile tale filosofice și religioase, nu te vei putea privi nici odată a fi într'o adevărată căsătorie. Ți-va fi seu sclavă, seu metresă.

Continuare pe pag. 184.

DOLORES.

Narațiune din viața Americii de sud.

Intr'o îmbrăcăminte ușoră de vară, mă așezasem afară pe veranda locuinței mele, spre a mă distra pe nițel.

Uneoarea mă adânceam profund în noursul sur albastru al țigaretii mele și în urmă erăși mai gustam din ciocolada, — ce sta la dispoziția mea. Acuși frunzăream a lenea, jurnalele, ce se aflau în jurul meu — acuși îmi aruncam privirea asupra fluviului sgomotos, carele era și avea aparință americană — prin miile și feluritele vapóre, barce și corabii.

De lene — nimic nu făceam — nici un cuget nu mă preocupă — sufletul meu săltă liber și ușor, — nu mă supără nici o durere, — cu un cuvânt sper, că aprópe fiecare este astfelu când voiesce a se distra.

Deodată însă nescari pași sgomotoși se aud din odaie; — devenii atent.

Ah! senor, »yue calamidad«,*) dișe de tot desfigurat — servitoriuul meu negru, — Scipio, carele într'o persoană îmi era bucătariu, visitiu, servitoriu și totul!

El repetă, — yue calamidad, sennor . . . Donna Dolores . . . Nu putea spune mai mult. Vócea îi se înneacă, — și din ochii lui mari, torenți de lacrimi curgeau pe fața gălbiniu-negră în jos.

Orî cum cercatam spre al face se-mî enareze ce s'a întemplat?! Totul a fost zădarnic, cu nimic nu puteam al face pe Scipio al meu spre a-și veni éráși în fire.

Intre acestea se ivește »Don Benigno« dnul căsei mele, carele și el se părea, a fi alterat în internul său.

Sci deja Don Enrico? mă întrebă densusul cu voce tremurândă, că scumpa noastră »Doloresa« dulcea Angelina este mórtă. A asasinat'o sermana, un pumnal iau trecut prin inimă — ea a murit. — Pe donna Dolores? lumina ochilor a întregului oraș! strigam eu uimit de alterațiune.

Și acuma voiu enará istoria tristă, a frumoșei Dolores, — însă primadata voiu conduce pe iubiiții mei cetitori la locul unde se dusă în deplinire fapta grozavă.

Unsprezece ani sburară decând statele unite a Americii de sud, trimiseră o expediție scrutătoare spre fluviul »Amazon« și »Andol« Expediția fu condusă, de renumitul naturalist cunoscut de totă Europa Mr. Orton, din New-York, profesorul din »Vassar-college.« Imi succese și mie a mă atașa cu ei, fu-i primit ca diletant botanic, deși pe mine mă atrase mai mult reușita expediției.

În 1867, 15 Iulie, sburà corabia din portul New-York și în 19 zile mica noastră »Favoritta« corabie englesă — ajunsă în orașul Guayacvil sau se-i dicem adevératul titlu Santiago Guayacvil, unde am debarcat.

De aici avea se mérgă expediția spre Cordillera — de aici, din portul cel mai renumit a Ecuadorului. — Ne-am și provédut cu tóte celea trebuincioșe pentru călătorie, și acuma ajung cu cetitori mei, pe malul fluviului Guaya, carele se varsă în marele și tăcutul Ocean, — de unde am se încep narațiunea mea. — Mă rog a nu crede, și a nu scruta întrebarea iubiiții cetitori:

Cumcă donna Dolores, va fi atare renumită, acrită sau o cunoscută jucătoare sau eroina cutărui circ? Nu! Că vă înșelați.

Donna Dolores, copilă iubită și adorată de întregul Guayacvil — drăguța »Mignonă« — »Perla ecuadorului« — nu era alta, decât o simplă vëndătoare de póme, care dela ivirea zorilor până în amurgul sării — pe piața cea mare a orașului lângă biserică numită »Vuestra Sennora« (dómna noastră) își vindea pómele sale — între acelea femei réutăcioșe, cari díulica întrégă gem ca murmurul unui roi de albine, — strigă și se certă.

Donna Dolores, era înaltă, sveltă, și cu o talie conform unei ființă din familie înalte, și totuși dēnsa era numai fíca unei părechii simple; din satul numit Bodegas.

Conform frumșetei ei naturale, nu era alta asemenea.

Malecon e strada cea mai sgomotosă și decorată a orașului Guayacvil. În drepta portul Oceanului, ér pe partea stângă edificii cu trei etagii o încungiură, cari fiecare sunt decorate cu lungi și frumoșe balcone. În parter celea mai diferite în miș de colorii se înșir comercialele în lung șir, englezii, francezii, germanii, chinezii și iapanii — cari toți prin o istețime seducătoare, se încerc a se întrece unul pe altul.

În spre seră, pecând sorele ferbinte apune și pe când un aer recoritor de mare, pare a réimprospēta ómenii și plantele — strada Malecon deodată devine și mai sgomotosă, un roi de ómeni șerpuesc în drepta și stânga, fie-carele doritor de a respira aerul, carele în comparanță cu ferbințela dílei, acușă pare a fi balsamat. Femei de rari frumșeți cu ochii ca murele și părul ca pena corbului, apar cu capetele desvălitate, ér bucele lor se mișca libere la suflarea zefrului seducătoriu. Vestmintele lor de mare preț în diferite colorii de mătasă au un zuzuít atât de misterios pe pardosēla de granit. Acum se aude dulcea melodie a muzicii militare și republicanii ascultă rápiți de plăcere acordurile ei acuși line și fantastice, acuși repeđi și încântătoare. Deodată o mare de lumină luminează strada, prin sutele de lampionē. Suprafața mării încet plutitoare, se reoglindează feeric, totul îi pare, a te transportá pe un moment în sfere mai înalte.

Roiul preumblătorilor străbate de-alungul strada, éră sgomotul lor acuși scade, acuși devine mai viu.

Atunci în nóptea târđie deodată se aude vócea curiosă a păzitoriuului de nópte.

»Ave Maria patrisima! Lasance hom dedo, nocte claray serena. Viva la patria.«*)

La auđul acestor cuvinte ca și de o putere magnetică icóna seducătoare începe a se disolva, publicul se împarte, strada devine deșertă, lumina lampelor se stânge. Acuma apar cei nocturnii, amorezați, cu serenadele, éră. cei jalusi cu ideile lor turmentătoare.

Și noi ne aflam în sgomotul celor ce făceau preumblare, însă am observat cum partea cea mai mare a publicului după strigătul veghiatoriuului se îndreptă spre un punct. A la Bodegaseră, o donna Dolores: audeam și aici și cólea, și ne-am îndreptat spre — gran plaza.

După multă trudă ne succese a ajunge până la prea frumoșă vëndătoare de póme. Și îndată am înțeles pentru ce o încungiură așa mulți pe acesta copilă.

Junii și bētrâni, sennori și cavalerii se ínbulđeau spre Dolores.

Era ceva în acea copilă, o putere misterioșă care te atrage, și nu-ți permitea a te duce — care te făcea se o iubesci și se te simți fericit în jurul ei.

Sub umbra unui umbrariu mare era aședată masa simplă de lemn, pe care se aflau diferite póme orientale.

Tot acestea póme se aflau și la celelalte mulțime de vëndătoare de póme și mai frumoșe și mai bune — precum erau a donnei Dolores. Cu totul altceva atrasă aicea publicul. De după masă se vedea o frumșeță admirabilă a unei ființă abia de 16 ani, părul ei lung și negru ca abanosul pică în valuri mari pe talia-i sveltă. Obrazi ei ardeau în două rađe ca mai la tóte femeile creole,

*) Ah! stăpâne, ce nenorocire.

*) Bucură-te fecióră Maria! 11 a sunat, nóptea e curată senină. Trăiască patria!

din ochii ei întunecați puteai ceti curagiu, însă totodată și o durere internă profundă oglindea din privirea lor mistuitoare.

Așa era Doloresa noastră, iubită de toți »perla ecuadorului« copilă nobilă a naturei, a cărei toate mișcărilor și gesturile și fiecare cuvânt o traclau că suferă.

Și totuși în surîsul ei zăcea atâta farmec, încât acela căruia ea îi îmbia zimbînd din pomele sale, ar fi fost cu neputință a o refuza.

Dolores, nu era ceva cu spirit — ceva sublim, — ea posedea în sine un ce neexplicabil, miraculos, admirabil, plină de viață, ea dispunea de un farmec cu care subjugă, nu era de felul madonei lui Rafael — dînsa era o adevărată frumusețe de a lui Murillo.

Abia doi ani sburără, decînd din satul său natal se aședă aici pe piața »gran plaza« și deja pe fiecare îl câștigă în favorul său.

Nu peste mult în cercul societăților mai înalte deveni de datină, a o cerceta pe Dolores în fiecare seră, spre a gusta de pe masa ei portocale, bucăți de ananas, smochine, mere de granat etc.

Cumcă era imens numărul aceluia, cari se încercau a câștiga aceasta frumusețe, acesta este de prisos a mai aminti despre aceia, cari trăiesc sub clima tropică și a căror patimă suferindă e deja cunoscută.

Însă nici măcar unul dintre »caballero« nu era în stare de a se mândri cu aceea, cumcă copila ar consimți cu simțemintele lor. Dolores refuza celea mai bogate prezente și cele mai seducătoare promisiuni — cu atâta energie, încât nu mai rămase nici urma celei mai mici speranțe.

Deodată cu Dolores, veni din satul ei natal și un june, carele intră în serviciul unui comerciant avut. Dolores numai pe acest june îl iubea, numai la el cugetă mereu și numai alui voia se fie. Din copilăria ei îl iubea sincer și curat. Junele în fiecare seră venea regulat spre a-i ajuta pecînd dînsa se gătea de plecare.

Părechea fericită era deja decisă că peste puține săptămîni se-și serbeze cununia. Atât Dolores, cât și Pedro, aveau o mică sumă de parale, pentru acest scop.

Pedro era un june brav și sirguincios, însă cu sînge neastîmpărat și pătimaș, ca fiecare din America sudică. De multe ori îl durea, vedînd cu câtă iubire și dulceță încungiuură tinerimea orașului pe scumpa lui iubită.

De câte ori ne mai putîndu-și predomni jalusia internă, deja atinsese cu mîna sa pumnalul spre al arunca în urma cutărui june carele șopti mai tainic și mai mult, mai deapropo și cu iubire cu Dolores.

Ca de comun așa și aseră, veni spre a-i servi iubitei lui, cînd deodată vedu cum un senor uricios, sărută mîna — Doloresi — și îi pără ca și cînd Dolores ar fi primit propunerea lui — fiindcă zimbînd dulce, îl salută cu capul de mai multe ori.

Pedro nu disă nimic și numai după un interval de mai multe

minute, se duse spre iubita lui. În el se petrecea o luptă grozavă, tot internul îi părea sguduit, iubirea și jalusia, răsbunarea și patima urei.

Ce ți s'a întemplat bunul meu Pedro, îl întrebă Dolores, nimic rău presupunînd. Pentru ce ești tu astăzi așa monoton? Te rog iubite enareză-mi ceva despre stăpînul teu cum se află? este încă tot bolnav don Rodrigued?

Ce te înportă don Rodrigued? răspunsă Pedro moros, precum observ tu te interesezi mult de acest soi de domnișori.

Se înțelege că da, răspunsă copila, însă cu mînie și constantă — pentru că acest soi de domnișori sunt cu mult mai forte afabili decît tu. Privește numai ce cadou am primit dela unul din acest soi de omeni, nu voiam al primi însă m'a rugat îndoit — m'a privit așa de frumos și în sine încă mi-a sărutat și mîna. Privește numai cât e de frumos, nici cînd nu am avut un ac atît de minunat, sufletul meu saltă de bucurie cînd cuget cum va ședeă acest ornament în părul meu pe cînd vom merge înaintea altariului. Așa-i Pedro?

Și cu acestea îi arătă un arc mic de aur, ce damele din jurul ecuadorului aveau datina de a purta în frisura lor.

Pedro nu mai putu a-și predomni mai departe patima. Prin expresiuni și termeni simplii îi spusă că acuma nu-i mai pôte crede, că l'a înșelat, i-a fost infidelă, că numai se jocă cu iubirea lui și că cununia este pentru dînsa numai ca un ultim refugiu.

Dolores, la toate acestea răspunsă numai prin un surîs. Acesta a fost uloiu pe foc. Pedro se aruncă ca și un sălbatic spre iubita lui, prinsă pumnalul și în orbia patimei suferinde îl înfipsă în inima frumoasei Dolores. Cu un strigăt și gemet de durere frumoasă și seducătoare copilă deveni un cadavru rece și mut.

Jalusia lui Pedro făcu se-și perdă mințile; ca și alungat de cineva fugea spre apa liniștită și aruncîndu-se între valurile ei dispăru în afundime.

Mătușa copilei locuia într'o stradă laterală, prin urmare scirea despre omor în dimineața următoare — sbură ca și un fulger prin întreg orașul.

E de prisos a mai descrie mai detaliat tristeța și jalea turtora cari cunoscuseră pe Dolores.

Atât durerea lui Scipio cât și a stăpînului casei mele, era numai din cauza morții frumoasei vîndătoare de pome.

Dolores, cea iubită de tot orașul — perla Ecuadorului — este murtă, asasinată.

În ziua următoare cadavrul lui Pedro fu scos din mare de pescari. Și acuma de scena tristă alor doi amoresați, și de victima jalusiei vorbea întreg orașul. Încă mult timp nu se uită frumuseța orbitore — și istoria nefericitei Dolores.

Alba-Iulia, 12 Iunie 1898.

Tradusă după franceza Olyo.

George Cătană.

George Cătană e învățător la școla română din Valeadienii, în Bănatul Timișan. Născut la 20 Sept. 1865 în Remetea Pogornici comitatul Caraș-Severin, din părinți economi săraci. Tatăl său se cheamă Ion, er muma se chemă Trăia, care însă a murit cînd era Ghiță al ei numai de 6 ani. Astfel micul Ghiță căpătă de mic o mamă de plop cu inima de soc, care se uita cu ochi de mamă numai la droia ei de copii proprii, er la Ghiță, vorba ăluia: »Cu acei ochi se uită la mine, cu care se uită la căne.»

Dar Ghiță nu-i avea grija, prinse a merge la școla din sat unde p'atunci era un învățător bun Savu Mustață. Acesta-i era mamă și tată. În școlă Ghiță era primul și la rugă și la fugă,

învăța foarte bine, se purta brav, dar nici la trânteli și la jucării nu-l întrecea nime. Vedînd învățătorul talentul și bunele însușiri a micului Ghiță Cătană, stătui pe nenea Ion se-l ducă în școlele cele mari din Lugos. Și nenea Ion se bucura în sufletul lui că are un băiat atît de drăguț încât dascălul îl află vrednic de dus la școlele cele mari, și cu totă sărăcia cel păscea l'ar fi dus într'o doră, dar »mama de scortă« începă: »Ioane, am trăit cu cinie (tine) pân'acu și avem și copii escia se ni țină Ddeu — dar se sci că de dai pre Ghiță la școlă, pită și sare dintr'un cinier (tănier) nu mai mîncă cu cinie!« Și nu numai că nu lăsă pe badea Ion se ducă pe Ghiță la Lugos la școlă, dar îl opri și dela școla din sat.

Așa trecură multe zile amare preste capul bietului Ghiță până în 1878, când era amu de 13 ani. Atunci cu mare greu succese bunului învățator Savu Mustață a înduplica pe badea Ion se ducă pe Ghiță la școlă în Lugos, unde fu primit în clasa a 4-a elementară. Aci stătu până în 1880, când termina clasa I gimnasială cu succes laudabil. Dar amu era de 15 ani, bun de lucru, deci odată cu capul nu se mai învoi mama cea de scoță a lăsa pe Ghiță la școlă. Se bolnăvi bietul Ghiță de necaz, avea fierbințeli grozave, aiurea tot cu școlă, cu cărțile și cu profesorii; dar maștehă-sa habar nu avea de el și de necazul lui. Se rugă bietul băiat să-l lasă baremi la vre-o măestrie; dar pace! Ea nu se învoi, căci ei îi trebuia om de lucru. Atunci er se întorse bietul Ghiță cătră bunul lui învățator Savu Mustață, care cu mare greu putu înduplica pe badea Ion să-l ducă la pedagogiă în Caransebeș, unde stătu până la 1883, când absolvî cursul acela cu succes laudabil. Dar cum trăi acolo? Din mila profesorilor mai mult decât din ajutor de acasă, chiar anul din urmă întreg fu provăduț cu vipt grătit de unul din profesorii lui, căci altcum muria de fome, ori trebuia se iee lumea-n cap.

După absolvire fu aplicat ca învățator substitut în Valeadienii, dar acolo dădu de necaz: școlă tocă, poporul învrăjbit în două tabere, copii nu aveau recuisitele de lipsă, poporenii nu voiau a-și da copii la școlă, și câte și mai câte necazuri. Acum poftim și fă spor! Scârbit bietul om în sufletul lui se cugeta că se se căsătorească, doră i s'or schimba trebile în spre mai bine după ce va avea nemuri în satul unde funcționa ca învățator. Așa la 1 Maiu 1884 se căsători cu fata unui fruntaș din Valeadienii, cu numele Ruja (Roza). Dar acum era necazul și mai mare: partida contrară își propuse se-l alunge din comună! Ca să-l potă delătura, deschisără concurs pentru postul de învățator — pe care-l ocupase în mod provisor — și Ghiță pică cu un singur vot. Așa remase fără stațiune, ci acum nu mai era cel supărat, că avea o soție cuminte, avea casă și moșiă, și era mai copt la minte, scia că după reu trebuie se urmeze și bine. Se puse deci pe studiu: cea ce nu fu în stare a învăța în școle, învăța singur acasă; își cumpără op după op, cetea, medita și prinse a și scrie câte ceva. În Septembrie 1884 fu denumit învățator substitut în Brebul, unde fu ales în 1885 și întărit definitiv. Aci și-a început adevărata lui activitate cu zel de admirat deși salariul și l scotea cât numai se pote de neregulat; aci începu și a scrie câte ceva în »Gazeta Poporului« din Timișora și în Folia diecesană, pre lângă ce era unul din cei mai zeloși învățatori în școlă și afară de școlă. Aci stătu 3½ ani, er la 15 Martie 1888 fu ales cu majoritate de voturi de învățator în Valeadienii unde e și adî. Sosit a două ora aici, unde are casă și

moșiă, dădu Ddeu că se mai domoliră și spiritele și punend umăr la umăr intelegința cu poporul făcură o școlă cum se cuvine, înzăstrându-o cu toate cele necesare. Invățământul progresază pe di ce merge, învățatoriul pe di ce merge se cualifică pe sine și împinteneză și pe alții scriind deosebiți articlii pedagogici prin foi. Vađa lui cresce în comună și în fața colegilor și superiorilor astfel că devine ales notar al reuniunii învățătorilor gr. ort. din diecesa Caransebeșului și din 1895 onorat de Veneratul Consistor cu frumosul titlu de comisar școlar în tractul protopopesic al Caransebeșului, în care calitate ia parte la esamenele anuale și conduce conferințele învățătoresci din acel tract.

De când e în Valeadienii a înființat o bibliotecă școlară populară, care adî are vre-o 150 de opuri, și e cetită cu drag cu deosebire de tinerime.

Pre lângă aceste zelosul învățator George Cătană a și scris forte mult, în scurtul timp, de când a putut începe se scrie, și între împregiurările, între cari s'a aflat.

George Cătană
învățătorii

A scris 3 volume din »Poveștile Bănățului«, a mai scris apoi povestea cu »Tândală și Păcală«, dup'aceea un volum de »Balade din popor«, aceste sunt colecțiuni din literatura poporană, rămasă nouă dela moși strămoși în gura poporului necărturar. Dup'aceea a scris un manual didactic »Omul« și unul istoric »Viața și faptele lui Stefan cel mare«. Tote aceste sunt tipărite și servesc publicului spre instrucție, dar mai mult spre distracție. Pre lângă aceste — după cum vedem de pe dosul broșurei »Viața lui Stefan« mai are în manuscris o »colecțiune de poezii populare din Bănat«, apoi »Monografia comunei Valeadienii« piesa teatrală »Mierea Vlăclenă« și unele instrucțiuni pentru învățatori sub nume de »Icôna școlii«.

Vedend atâta muncă, atâta hărnicie, dela un om mai fără școle — așa dicând, ce suntem în drept se așteptăm dela cei ce umblară câte 16—20 ani pe la școlele cele mari și veniră din țerile streine cu trei rënduri de ochilari și cu diplome de trei coți? Și vedend că ceștia nu prea fac multe, cu cât sunt mai demni de stimă și laudă generală bărbații de felul dlui George Cătană?

Onóre lor! Că nu totdeuna talentele cele grozave fac opurile cele neperitoare; nu totdeuna bărbații cei ce gătără multe școle săvêșiră acele opere, nu... acele, de cele mai multe ori sunt lucrarea bărbaților diligenți, cari pe cale auto-didactică se cualificară și cari apoi lucrară cu zel înflacărat și neobosit; sunt operele diligenții.

Intre acești diligenți bărbați numărăm cu plăcere și pe dl George Cătană, și dorindu-i zile multe și bune ne-am bucură dacă l'ar imita mulți din colegii lui, ca fiecare școlă română să se potă mândri, că are un învățator, cum este densus!

I. P. R.

Omnia vana.

Cine-și torce idealuri
I se frânge inima,
Să străbată-a vieții valuri
Istovit ca patima...

Cui natura-i e palatul
Și o iubește în vis duios,
Sôrtea lui va fi păcatul,
Ce pe om din raiu a scos.

Alvescu.

Maley și Malone.

Int'run ostrav de mare trăeau doi frați: *Malone* și *Maley*, ambii erau păcurari.

Ei ereșiseră o turmă de oi: ereditatea o nimici atât *Malone* cât și *Maley*.

La început o păstoriră împreună; dar era tot o certă: unul voia se mâne turma în *drepta* celalalt în *stânga*.

In fine au ajuns de s'au *împărțit*, dar a rămas o oie: Certa pentru acesta îi duse la nelinise și nedormire.

Malone voia se o *junghie* »vom împărți-o apoi în două!« »Mai întâiu ar trebui tunsă« se încăpățina *Maley*.

Maley voia se aibă *ciorapt*: »Hai s'o tundem noi ađi!« *Malone* da cu părerea: »n'ar fi acum timpul *tunsului*.«

»Atunci eu tund *partea mea*, tu tunde pe a ta după aceea!« *Malone* se *împotrovi*, dar *Maley* totuși făcu cum duse.

Acum cădu oia între nesce stânci, isbită de vânt, dimineța o scoseră ei de acolo, dar era mōrtă, rece.

»*Maley*, oia a înghețat, fiind-că tu ai tuns-o!« »Ba a cădut căci s'a spriginit vântul în partea netunsă.«

»De tunde-ai și tu partea ta, atunci nu avea vântul unde se sprigină; și chiar de bătea vânt, își putea oia ținea *cumpenă*.«

S'au dus la *judecată*, și incusară cu mare sgomot, — »Hm«, dăc domni, »ce cas interesant!«

Căutară prin cărțile de legi după paragrafi, procesul *dură* mai un an, până *Maley* și *Malone* au rămas fără oi și fără lână!

Traducere de i.

Din copilărie.

Ca băiat, umblam la oi, și-mi plăcea grozav de tare să mă uit cu băgare de seamă la tot ce se întâmplă în giurul meu, din care pricină de multe ori îmi uitam de datorințele mele de cioban. Norocul meu era, că nu eram singur, că altcum de grija mea putea prea lesne să se ospete cumetriul vulpei în totă ticna din turma mea. Umblam cu păcurariul Ioan Bunzariul, cel mai vestit povestaș prin aretul Reteagului, de dragul poveștilor căruia nu odată am adormit necinat, și nu odată mi s'a întâmplat, că nu era nici o oie cu capul în strungă, ér eu nu vedeam până-mi striga Bunzariul: Nopțe bună Nițule! Ér atunci ca fript alergam după oi se le adun la strungă de pe lângă cele lese ale staulului unde stăteu cu capetele la olaltă, ori cu capul una sub alta, de căldură.

Pe acelea timpuri bune multe am vădu prin natura cea liberă alui Dumneșeu sfântul, și multe am auđit dela înțeleptul păcurariu Bunzariul. Mai mult numai lui am de-ai mulțami, că mai târziu m'am pus pe adunarea materialului de literatură populară; ba mai mult, numai lui am de a mulțami, că sciu câte sciu, de ore-ce eu îl ascultam cu plăcere și dorind doream se sciu cândva ca el, ér când mi-se da privilegiu, mă cercam se spun și eu altor băieți, dela alte turme, toate opșagurile auđite dela el. Și, Domne, multe auđeam!

Cum umblam cu băta subsuoră după el, de dam de tufă de corn, îmi dăcea: Uite, Nițule, veđi tu tufa asta? E corn, cel mai tare lemn în felul lui. El a fost mai mare decât stejarul, dar Dumneșeu l'a umilit pentru sumeția, că a vrut se creșcă cu vârful chiar până la Dumneșeu, ér Dumneșeu l'a întreat: dar ce faci cornule? Ér el a dă: vréu se fiu mai mare, decât toate lemnele! — Așa? dăse Dumneșeu, atunci vei rămănea tufă smerită, dar tare, cât numai tu se poți da ajutor stejarului celui puternic. Și cum a rostit D-șeu vorbele astea, îndată a scădu cornul cât se vede, și mic cum este e pus la lucrurile cele mai grele, că numai din el se fac șuștorii la roțile de mōră, ér roțile sunt de lemn de stejar, așa dară numai el ajută stejarului.

De dam de o tufă de rug de câmp, neîntreat îmi spunea: uite, Nițule, veđi măceșul acesta? A fost pom frumos, ca bradul de mare și cu ruji mari, dar fără ghimpă. După ce a alungat D-șeu pe îngerii cei rei din ceriu pe pământ, aceia pe pomul est frumos au vrut să se urce érašă la ceriu, dar D-șeu a prefăcut rugul cât se vede și l'a înzestrat cu ghimpă cu unghiile lui »Uci-

gă-l tōca«, cât nici că se mai putură draci descleșta din ghiarele măceșelor, ér cari scăpară, fug de rug până'n ășua de ađi; nici strigoile nu pot trece peste rug, de aceea pun omeni rugi sêlbatici la porți, la fereștri și la uși spre ășua de Sânt George, ca se nu potă trece strigoile și se ieie laptele dela vaci.

Dăm de un plop: Uite ici, Nițule, ésta a vrut se putredescă pe car din pădure până acasă, dar s'a temut, că l'a vedea arinul și o fi rușine.

De trecea pe lângă noi vre-o pasere; îndată mă întrebă: ce-i aceea, Nițule? Gaiă, bade Ioane. — Ih! dumniaei, care s'a temut că și-a întina mânușile.

— Cum așa, bade Ioane?

— D'apoi așa, că D-șeu sfântul, când a făcut isvōrele, a dă cătră toate vietățile se vie se-i ajute, că și lor le trebe apă. Și toate au venit, numai jupănesa de gaiă a dă, că nu și-a întina șeu ea piciorle cele albe. Dar las, că și D-șeu a pedepsit-o, că i'a dă: Nici să nu vii, dar nici se nu beai din isvōrele mele; se scii că i peră de sete, nu-i slobod se bei apă, numai de pe aripile tale.

De aceea se vaită ea atâta când îi secetă și se suie în sus cătră D-șeu, ca să-l rōge se-i dee ploie se-și stēmpere setea cu apă de ploie de pe aripă.

Odată m'a vădu cercând se lovesc o rândunea în sbor, și ca mușcat de șerpe striga la mine: Ce faci, Nițule? Se nu mai cercă a da după rândunele, că de nimeresci una, îți și sacă mâna, că rândunelele sunt găinile lui Dumneșeu.

Odată eram cu oile sub pădurea din lazul lui Țepeș. O verită se juca frumos printre crengile stejarilor, gândea că sboră, nu alt ceva. Eu — copil brudiu și fără pricepere — n'am ce face, iau o pētră cam lătuță și mică cât jumătate palma, o prind între cele trei degete dela mâna drēptă, scuipe odată-n ea și ameninț spre verită, ca și când aș voi se o nimeresc. Ea sare atunci pe altă crēngă. Eu ér o ameninț — ea ér sare de acolo, și tot așa o ameninț în câteva rânduri, până biata verită vine bag-sēmă la convingere că eu numai mă joc cu ea; atunci svērr! arunc pētra ca glonțul, și cum eram bine deprins p'acele vremi cu aruncatul, nimeresc și cade biata verită jos la rădăcina copaciului. Eu mă reped se o prind. Dar am mai înlemnit de milă: își luase capul în brâncile din nainte și și-l bătea de pământ.

Bunzariul se uită lung la ea și apoi îmi dăse: Amu ce folos ai tu Nițule, că ai lovit-o? Veđi, ea tot nu țu-a cădea vie-n mână.

Nu se pôte trage de unde a cădut, dar mai bine-și face singură sama, decât se cadă vie-n mâna ta!

Atâta m'a cuprins o jale de biata veveriță, de am prins a plânge de mila ei. Nicî n'am mai aruncat eu de atunci, fără vre-o pricină, după nimic, că-s »reu la mână«, nimeresc de voiu da și numai din glumă.

Și câte și mai câte îmi spunea Bunzariul la tot pașul, că scia multe, cât tocma el cu drept cuvânt ar fi putut dice: »vai de mine multe sciu, mult mē mir unde le țiu«; era omul isteț dela fire, tôte cerca sē le pricepă, ér ce auđe odată, feri Dōmne sē mai uite cândval

Intr'o vară, umblând la oi cu Bunzariul, ne-a apucat o plóie mare întro poiană frumoasă numită »pe butanî« sub »lazul lui Țepeș«, la pólele Ciceului. Turma s'a tras sub copaci până va trece grosul plóiei și noi érá. După ce se mai rări plóia, esirăm de sub copaci, că acum acolo prindea a ne muia mai tare, că până ținuse plóia, apa sta pe frunzișuri, dar după ce înceta, mișcate frunzele de vânt scuturau picurii cei mari de pe frunze pe noi. După ce esirăm și pornirăm oile la pășune, ne oprirăm pe o dâlmă lângă un furnicar mare cât o furcă bună de fân, cât o căpiță (boghiă, orî purculeț cum am dice). Nu departe de acel furnicar mai era unul tot așa de mare. Printre ele era un drum de hotar, cu ogașe afunde și pline de apă. Bunzariul meu, D-đeu sē-l ierte, și mâie pe unde-a înserat, se uită cu multă băgare de sēmă jos, răđimat în bătă pēcurăresce.

Ce veđi bade Ióne? il întrebai eu.

Hai și veđi și tu, Nițule, îmi đise el; hai veđi și tu bidigăniî cu minte și cu înțelepciune. Uite ici, furnicile astea merg cătră furnicarul cela, cele dela furnicariul cela vin spre ăsta, dar drumul cu ogașele lui cele pline de apă le stă în cale. Ce gâdesci tu, că vreau ele?

— Dōră n'or fi vrēnd se se încaiere de piept? am răspuns eu; dar Bunzariul îmi đise:

— Nu stau bun, dar totuși una ca asta nu-mî vine a crede. Fără, Nițule, uite ce gâdesc eu, și ține minte, că așa va fi: Plóia a venit pe neașteptate. Furnicele erau la lucru și de plóie, într'o degrabă, s'au băgat care unde a nimerit mai iute, prin vecinî, la scutelă, unde le era mai de-a'ndemână, și acum vor a merge care la casele sale sē-și vedă căseniî, copilașii, cuprinsul casei, dar nu pot, le stă în cale apa din ogașe. Dar uite, uite Nițule, veđi cum cercă și unele și altele după o trecătore, uite că unele merg pe lângă ogaș în sus, altele în jos, și cele de dincolo încă fac așa, caută punte sēracile, dar nu află.

Mē uitai un scopot de vreme la ele, dar de-odată vēđurăm că-și schimbă planul, se lăsară de propusul de a merge până la capetul ogașului, dar nici nu stătură locului până se sece apa. Se apucară bărbătesce, câte 3—4 la câte un paiu, câte un bățișor, și făcură punte peste ogaș țepănă și lată ca de două degete, cât putură trece unele încóce și altele încolo. Podul lui Traian peste Dunăre e o nimică față cu puntea furnicelor mele, decă vom lua în sēmă cine l'a făcut unul și cine altul. Și trecură apoi în rēnd frumos, care la ale sale. Și acēsta s'a întēplat înainte ochilor noștri. Drept, că în strădania lor cea mare, după ce am vēđut,

că ce vrēu, li-am ajutat și noi, li-am pus câte un paiu orî gâtej, și vē asigur, că de sciau vorbi, ne mulțămiau pentru acēsta mai frumos, decât mulți omeni.

Când plecarăm dela furnicare se ne vedem de oi, îmi dice Bunzariul: Nițule, cât îi trăi nu zgândări în furnicare, că atunci plouă. Cu multă trudă își fac bieteles furnici curțile și palatele lor, apoi omul sē le strice!

Bunzariul îmi mai făcu cunoscută următorea istoriă, ce o auđise și el dela nisce pēcurari din mărginenime.

Đice, că un om dela ei avea un loc cu mălaiu sub pădure. Când începeau a fi cucuruzele în lapte începeau și gadinile a-istrica tot din ce în ce mai tare, până în urmă fu nevoit omul se mērgă sē-și apere mălaiul, dacă vrea se mănânce la érna mămăligă din el. Și s'a dus omul, și a străjuit o đî și două și mai multe đile de-arēndul. Mai alunga din când în când câte un mistreț din cel mălaiu, mai pușca câte după o scrofă de pădure cu purcei.

Intr'o đî numai vēđu omul, că se apropiă de coliba lui un urs mare gemând, cu brâncile dinainte ridicate și lingându-și o labă. Omul se spăimēntă, dar nu avu vreme se mērgă după pușcă și Marcu era lângă el tot gemând și lingēndu-și laba.

Ce era să facă bietul om? Sta înmărmurit lângă urs, așteptând ca acela în tot minutul se-l înhațe. Dar se înșelă, că ursul nu se acăta de el, ci tot gemea și-i întindea laba. În cele din urmă își gâdescce omul: bietul urs va fi rănit la labă, én se vēd, ce-a da D-đeu aceea a fi, de m'a mânca, tot cu-o mōrte-s dator. Gândindu-și așa, apucă brânca ursului și se uită cu băgare de sēmă la ea. Adecă în talpă vēđu o rană sângerând și în mijlocul ranei o țandură. Se vede că era împuns réu bietul urs. Acuma-și luă omul inima'n dinți și scoțēnd cuțitul din curea, trase țandura din talpa ursului. Urlă de durere, dar cum o simți scósă, se liniști și merse de unde a venit lingēndu-și rana.

Multă vreme s'a tot gândit omul la urs, cum de nu l'a mânca. În cele din urmă se gâdea tot mai rar și mai rar la el până într'un târđiu era mai se uite de tot întēmplarea cu ursul, i se părea numai vis. Dar într'o đî des de diminēță, cine se apropiă de coliba lui gâfăind ca un bivol? Era ursul, de abea venea, aducând o crengă mare de mēr, încărcată cu mere mari și frumoșe, și cum ajunse o rēđimă de colibă și se duse de unde a venit. Aduse cinste binefăcătorului sēu doftor.

Omul plânse de bucuriă, când vēđu atâta recunoscință dela un dobitoc necuvēntător și-și dice: De ce nu lași Dōmne, ca barmî ca ursul ăsta se fiă toți omeni?

Trecură vre-o đece ani, de când părăsiî bāta și traista de cioban și mē truidiam cu cartea. Când ne propuneau dascăliî cei mari despre durarea podului peste Dunăre prin omeniî lui Traian totdeuna-mî veniau aminte punțile furnicilor dela butanî; ér când dascăliî ne povesteau despre emigrarea ginților, când ne spunea cum Hunii veniau golî și flămândi, ér strămoșiî nostri îi îmbrăcau și îm bucureau, ér ei în semn de mulțamită, croiau Aprobate și Compilate asupra strămoșilor nostri, atunci îmi diceam fără voiă: mai om e ursul din povestea Bunzariului, decât omeniî din istoria dascălului.

Ioan Pop Reteganul.

La €

*Dusum'am în depărtare,
Ca se uit amorul teu;
Preste munți și preste mare
Inzădar e mersul meu!*

*Căci viața fără tine
Este numai un suspin . . .
De pre maluri preregrine,
Dragă ér la tine vin.*

Teodor Oltean.

† IMPĂRĂTESA-REGINĂ ELISABETA.

Când am înființat »Revista Ilustrată« ni-am propus a da cât numai ni-a sta-n puțință — portretele binevoitorilor și binefăcătorilor nămului nostru, ori cine ar fi aceia, dinpreună cu schițele biografiei lor. Lucru natural că dintre aceștia nu putea lipsi nici Maiestățile Lor Francisc Iosif I, Augustul nostru împărat și rege, dimpreună cu Augusta-I consortă Elisabeta. Că știut lucru este, că sub domnia M. S. au venit și asupra nămului nostru multe bunătăți: ștergerea sclăviei seculare, înființarea metropoliei gr. ort. din Sibiu, reînființarea metropoliei de Alba-Iulia-Făgăraș, înființarea dieceselor de Lugoj și Gherla, înființarea gimnasiilor noastre din Năsăud și Brad, înființarea Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, dezvoltarea țiaristicii noastre, dezvoltarea noastră economică prin înființarea de bance în mijlocul poporului nostru ș. a. Asceptam numai să se împlinescă timpul când să-și serbeze iubileul de 50 ani a înțeleptei domniri și cu aceea ocaziune se dăm portretele și schițele biografice ale Augustilor nostri Suverani. Dar nu ni-a fost dat se putem ascepta până în Decembre, că la 10 Septembrie a. c. st. n. o întâmplare neașteptată a nimicit toate planurile de jubilar, o întâmplare neasceptată și la început necrețută a prefăcut timpul jubilarii în timp de doliu pentru întreaga noastră monarhie, dar cu deosebire pentru Maestatea Sa bunul nostru Monarch.

În 10 Septembrie adevărat s'a săvârșit în Geneva crima cea mai ticăloasă din sfârșitul acestui veac. Blânda și buna împărătesă-regină Elisabeta a Austro-Ungariei, a fost ucisă de un anarchist, pre cum amintirăm în suplimentul dat la broșura a IX-a a acestei Reviste.

Din datele relative la biografia înaltei defuncte, însemnăm următoarele:

Impărătesă-regină Elisabeta (Amalia Eugenia) s'a născut în 24 Decembre 1837 în Possenhofen, Bavaria. A fost a două fică a principelui bavarez Maximilian. La 18 August 1853 s'a logodit cu împăratul Francisc Iosif, ér la 24 Aprilie 1854 s'a cununat. În 1867 s'a încoronat în Budapesta.

Din fericita căsătorie a avut patru copii: Sofia, care a murit în 29 Maiu 1857; Gizela născută în 12 Iuliu 1856 și măritată după principele Leopold de Bavaria; Rudolf, fostul moștenitor al tronului născut în 21 August 1858, mort la 30 Ianuarie 1889; Maria Valeria, născută în 22 Aprilie 1868 în Buda și măritată în 31 Iulie 1890 după archiducele Francisc Salvador.

Dela mórtea fiului său Rudolf a pătimit împărătesă-regină Elisabeta de o bolă de nervi foarte grea, pentru a cărei alinare a călătorit mult și a căutat băile cele mai vestite din lume. Din cauza acestei bóle în timpul din urmă, cam de 10 ani încóce, s'a lipsit și de participarea la serbările de curte.

Fiind odată la băile din Mehadia unde vedu poporul român și-a cumpărat o gramatică românească și a prins se ne studieze limba, după ce scia multe limbi foarte bine.

Dar la 10 Septembrie a. c. i s'au curmat toate călătoriile și toate studiile. Că făcându-și în vara acesta cura la Nauheim, se duse și la Geneva, de unde în aceea și fatală voia să se întorcă cu vaporul. Eșind din otelul »Beau-Rivage« pe la orele 12 și 40 min. ziua spre a merge la vapor, un miserabil a năvălit asupra-i și i-a dat o lovitură-n piept, apoi a tulit'o la fugă. Lucrul acest criminal s'a întâmplat cu o așa repejune, cât mai nimenea n'a băgat de seamă că el s'a isbit de împărătesă, ér unelta ucigătoare — o pilă — n'a vădut'o chiar nimenea. Nică însăș M. S. nu scia ce i s'a întâmplat, credea că a voit se-i fure orologiul.

Dar deodată deveni palidă, începu a șovăi și cădu. Cei din apropiere o ridicară și o duseră la vapor. Acolo-și pierdu conștiința. Tăindu-i căpitanul vaporului corsetul — descoperiră rana.

Dar sânge n'a curs. Vădend cei din apropiere că ori ce încercare de a o redescepta e zădărnica, o duseră ér la otel, unde murí preste câteva minute, că era împunsă chiar în inimă.

Vestea acesta tristă și îngrozitoare străbătu ca fulgerul în totă monarhia și a două și scia deja totă Europa de ea. Bunul nostru Monarch când auđi, și se celor din giurul seu: »Acesta e ceasul cel mai dureros din viața mea. Acum totul s'a sfârșit: Ér mai târziu se fi șiș: »Nu este dar nică o durere în lume, de care eu se fiu cruțat«.

E de neînțeles cum un om póte se atace o femeie, care în totă viața s'a n'a făcut nimărui nică un rău decât numai bine«. Apoi îl podidiră lacrimile.

Vestea acestui omor înflorător a umplut de durere și indignațiune pe totă lumea bună și în deosebi pe popórele monarhiei noastre, căci scumpa suverană era o ființă plină de iubire și bunătate, ori când gata de a alina suferințele celor nenorociți.

Nimenea nu putea bănuí măcar, că s'ar afla o hienă îmbrăcată în tip de om, care se ucidă pe așa o femeie, care nu făcea nimărui nică un rău, care cu sufletul frânt și cu trupul zdruncinat își trăi anii din urmă, jelindu-și bucuria cea mai mare. Un astfel de individ nu mai e vrednic se pórté numele de om, că este mult mai crud decât animalele cele mai sălbatiche.

De sine se înțelege, că acesta faptă rușinosă și grozavă a desceptat pretotindenea durerea și desprețul cel mai mare. Atât din monarhie, cât din totă lumea s'au trimis numai decât depeșe de condolință. Viena și Budapeșta și toate orașele și chiar satele monarhiei au îmbrăcat doliu, de pe case, școle și biserică atârna

Impărătesă-Regină Elisabeta.

flamure cernite, toate ȕiarele apărură încadrate în negru, ér junii țeranî abstară dela jocurile lor obicînuite Dumineca.

Făptuitorul acestei crime a fost prins de doi birjarî carî l'au predat poliției. El nu numai că nu arătă ceva părere de reu pentru fapta sa criminală, dar era vesel și cânta. A spus că este anarchist, și că a mers la Geneva ca se ucidă o persoană înaltă. Acum e închis, judecătîlele âmbă, dar ore pôte cineva se-i dicteze o pedepsă atât de aspră, după cum merită fapta lui criminală?

Cadavrul împărătesei-regine Elisabeta a fost transportat din Geneva la Viena, cu trenul, Joi în 15 Septembrie, unde sosi la 10 ore sêra. Èr Sâmbătă în 17 Septembrie, la orele 4 d. a. fû înmormântarea.

Dela mórtea archiducelui Rudolf n'a mai vêĕut Viena atâta lume adunată. Sute de miî de ómenî au participat la înmormântare. Pe strade, în apropiare de palatul imperial, se vedeau uniforme din tôte armatele Europei.

Tôte curțile Europei au fost reprezentate. În persoană au luat parte împêratul Germâniei, regele Saxoniei, regele României, regele Sêrbiei, principele regent al Bavariei; țarul Rusiei a fost reprezentat prin marele duce Alexis, regele Italiei prin moștenitorul de tron, asemenea a fost reprezentată regina Angliei și președintele republicei franceze. Mai fost'au acolo prințul Bulgariei și o mulțime de prinți și alte persoane înalte.

Cortegiul funebru a pornit dela Burg și a mers la biserica Capușinilor, unde e cripta familiei domnitóre. Împêratul și regele nostru era într'o trăsură cu împêratul Germâniei.

Carul mortuar avea înhamăți 8 cai negri. Cosciugul nu se mai vedea de cununî, pe unde trecea, tôte capetele se descoperiră și mulțimea, pătrunsă de durere, sta în tăcere.

Totă lumea plângea cu lacrămî de durere.

Când a fost dus cosciugul în biserică, Maj. Sa nu-și mai putea lua ochîi de pe el și-l podidiră lacrămile de plângea neconsolat. Binecuvântarea cosciugului o făcû monseniorul Gruscha, cardinalul episcopesc al Vienei, după care binecuvântare cosciugul fû dus în cripta familiară ce este în acea biserică.

Acolo s'a făcut o nouă binecuvântare, apoi prin ministrul curții a încredințat gardianului capușin cheia sicriului și i-a recomandat se iee sicriul în pază. Gardianul a rêspons că va griji de scumpa adormită.

Majestatea Sa a plâns în tot decursul ceremonielor. Înainte de a pleca din criptă Majestatea Sa a îngenunchiat lângă cosciug și a sărutat de repeșite ori capacul cel de metal al aceluia, plângând din adêncul inimei. Toți cei de față plângeau împreună. În urmă eșiră toți din criptă.

Pe la orele 6 sêra își luă împêratul-rege adio dela Suveranîi și principii străinî, carî plecară fiecare la ale sale, și dênsul se duse la Schönbrunn.

După înmormântare Majestatea Sa împêratul și regele nostru a adresat un frumos manifest, care sună:

Cătră popórele mele!

Cea mai grea și cea mai nemilosă cercare m'a ajuns pe mine și Casa mea.

Consórta Mea, decórea tronului Meu, credinciósa mea soție care în cele mai grele ceasuri ale vieții mi-a fost mângăere și sprigin, în care am pierdut mai mult decăt a-și putea spune — nu mai este! O întêmplare îngrozitoare a răpit'o dela Mine și popórele Mele.

O mână ucigașă, unêlta acelei patimî nebune care țintește la nimicirea ordinii sociale de ađi, și-a ridicat pumnalul contra uneia dintre cele mai nobile femei, și c'o ură orbă și fără scop a strêpuns acea inimă, care ură n'a cunoscut și care numai pentru bine a bătut.

În mijlocul acelei dureri nemărginite, ce m'a ajuns pe Mine și Casa mea, în fața acelei fapte ne mai aude, care a îngrozit lumea întregă, este mai înainte de tôte vócea iubitelor mele popóre, care îmi ușurează inima. Când în fața hotărîrii dumneĕesci, care mi-a dat o lovitură atât de grea și necuprinsă, Mě închin cu venerașune, trebuie sê aduc mulțămîtă Provedinței pentru marea comóră, ce mi-a conservat: pentru iubirea și credința milioanelor, ce în óra suferinței Mě încunjură pe mine și Familia mea.

În apropiere și în depărtare, în sus și în jos s'a arêtat în miî de forme doliul și durerea pentru fericita în Domnul Împărătesă și Regină. Într'o mișcătóre armonie rêsună de pe tôte buzele plângerea pentru pierderea ireparabilă, ca un resunet fidel la ceea ce simt în sufletul Meu.

Precum eu voi păstra cu sfințenie până la mórte memoria iubitei mele soții, tot așa grațitudinea și stima popórelor Mele îi vor ridica ei monument durabil, pentru tôte timpurile.

Din adâncul inimii Mele mâhnite mulțămesc fie-căruia pentru această dovadă mai nouă a simpatiei devotate.

Atunci, când vocile sêrbătóresci, ce erau să rêsune în acest an, trebuie se amuțescă, reamintirea de nenumăratele doveđi ale alipirii și sentimentului comun fidel, îmi rêmâne ca cel mai prețios dar, ce Mi-l dau popórele Mele.

Comuniunea durerii constituie o nouă și intimă legătură între tron și patrie. Iubirea nestrămutată a popórelor Mele, mě întărește nu numai în acel sentiment mărit al datoriei, ca se stăruesc în misiunea, ce-Mi este încredințată, ci Mě întărește totodată și în speranța succesului. Implor pe Atotputernicul, care m'a lovit atât de greu, sê-mî dea încă putere de a putea duce la sfêrșit aceea, spre ce sunt chemat. Îl rog se binecuvinte popórele mele și sê le lumineze, spre a afla calea iubirei și a înțelegerii, pe care înainte sê înflorêscă și se devină fericite.

Dat în Schönbrunn, la 16 Septembrie 1898.

Francisc Josif m. p.

Noi, dinpreună cu toți fideliî supuși ai bunului nostru monarch, se ne rugăm cu pietate Părintelui celui de sus, se odichnescă sufletul cel blând al repositatei suverane, ér inima cea rănită a bunului nostru monarch se o mângăie și întărească, împlinindu-i rugăciunea, ca *pacea și buna înțelegere între popórele Sale sê se ridice ca cel mai frumos și mai durabil monument și ca cel mai sfânt document al păreri de reu după scumpa decedată.*

Vorbă veche.

*Jot mi-ai spus dragă vecină
Că de-oiu crește mărișor
O sê-mî dai, sê-mî dai pe Aglaia,
— Dulce ce-ți fû vorba aia! —
Pe Joian și pe Bujor
Și de lapte pe Sâmbaia!*

*Ei ș-acum dragă vecină
Ètă veđi că-s mărișor
Ș-ai sê fii la vorba aia
Și de nu-mî dai pe Sâmbaia
Pe Joian și pe Bujor
Dar sê-mî dai, sê-mî dai pe Aglaia!*

Josif Stanca.

Adunarea din Beiuș a Asociațiunii.

Adunarea generală a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ce s'a ținut anul acesta pentru întâia-ori la Beiuș, în mijlocul fraților noștri din Bihor, a fost una din cele mai frumoase și mai imposante. Sărbările, ce Românii bihoreni le-au arangiat în onoarea și din incidentul acestei adunări, au fost cât se poate de mărețe și înălțătoare de inimă. Poporul nostru din întreg ținutul Bihorului, așa dicând, s'a pus în mișcare, arătându-și bucuria și dragostea sa față de numeroșii și aleșii oșpeți români, cari s'au adunat la Beiuș din toate părțile țerei pentru a da mână cu mână în lupta cea măreță pentru cultura națională a poporului român.

Încă Vineri, în ajunul adunării, comitetul Asociațiunii pășind pe pământul Bihorului, fu întâmpinat în călătoria sa mai întâiu la gara din Oradea-mare, unde-i eșiră înainte un număr mare de Români. Aici dl avocat Zigre bineventă comitetul în numele Românilor bihoreni, ér președintele Asociațiunii, dl Ioan M. Moldovan, vicar capitular în Blășiu și membru al Academiei Române răspunse, mulțămind Bihorenilor pentru dragostea cu care sunt primiți.

La Orade se întruniră din toate părțile mulțime de oșpeți români, așa că plecând de aci mai departe spre Beiuș, a trebuit să se adaugă încă șese vagoane de tren, căci nu mai încăpeau. Înainte de-a ajunge la Beiuș, comitetului i-s'au făcut încă o primire călduroasă la gara din Sâmbătsag (Szombatsága-Rogoz). Aci se adunase o mulțime de țerani români sub conducerea d-lui protopop Ioan Pop din Hadad, care bineventă comitetul printr'o vorbire frumoasă. Președintele Asociațiunii le mulțămii, arătând, că scopul pentru care luptăm și am luptat întotdeauna, este păstrarea limbei noastre.

Séra trenul sosi la Beiuș. La gara de aci nu te mai puteai mișca, atâta lume românească se adunase. Când trenul sosi în gară mulțimea erupse în strigări de »Să trăescă«, cari făceau se răsună văile Bihorului. După-ce strigătele încetară, luă cuvântul dl protopop gr.-cat. din Beiuș Augustin Antal, care bineventă comitetul și pe oșpeți prin următoarea vorbire:

Bineventarea la gara din Beiuș.

Magnifice domnule president!

Strălucit comitet central!!

Cu devotamentul cel mai curat al venerațiunii am grăbit aici a vă întâmpina cu salutarea cea mai călduroasă, de bine ați venit la noi, voi apostoli dela margini, apostoli adevărați și rivnitori la cultura și lumina poporului nostru românesc; mai mult domnilor! cu focul inimei noastre dorind am dorit a vă îmbrățișa și strînge la piepturile noastre, pe voi, frații noștri cei mai distinși și buni, căci pe terenul cel vast al culturii nemului nostru nu poate se fie între noi deosebire nici de credință, nici de condiție, nici de etate, ci toți ca unul, »viribus unitis«, punând umăr la umăr, avem cea mai sfântă datorință — a înălța prestigiul națiunii noastre preaiubite, a aprinde lumina, a arunca cu prisosință sămânța culturii în agrul cel vast, dar țelinos al poporului nostru.

Dee Dumneșul părinților noștri, ca toate festivitățile, ce se vor aranja pe lângă un program precisat la adunarea generală a preaiubitei și preaprețuitei noastre Asociațiuni, se fie conduse de sentimentele cele mai curate religioase și adevărat naționale și patriotice, și ca se fie acele cât se poate de rodnice, mănoase și îmbucurătoare pentru cultura și lumina poporului nostru.

Fie, ca toți oșpeții, cari ne vor ferici cu prezența lor și în deosebi strălucitul comitet central, să se afle la noi bine, vesel, ca acasă între frați, ca apoi cu plăcere, cu cele mai dulci suve-

niri și reminescențe, se ne cuprindă și pe noi, pe Beiușeni, în lăuntru inimilor sale.

Se trăescă binemeritul, vrednicul președinte al Asociațiunii! Să trăiescă întreg strălucitul comitet central!

După răspunsul dat la această vorbire de președintele Moldovan, fiind ambele cuvântări urmate de vii urări de »se trăescă« oșpeții au fost conduși în oraș și așezați pe la cuartire, ce erau dinainte alese și întocmite spre deplina mulțămire a tuturor.

În dimineața următoare, adică Sâmbăta în ziua de Stă-Mărie, (15/27 August), când avea să se deschidă adunarea, stradele Beiușului mișunau de lume, ce se adunase cu miile, mai ales țerani de prin toate părțile Bihorului. Președintele și membrii comitetului însoțiți de lume multă, luară parte mai întâiu la serviciul divin atât în biserica gr.-or., cât și în cea gr.-cat., fiind în amândouă bisericile oficiat serviciul divin cu mare ceremonie. După eșirea din biserică, lumea se adună într'un mare pavilion, construit anume spre acest scop, unde la 11 ore președintele I. M. Moldovan, deschise adunarea prin următorul discurs:

Discursul de deschidere al președintelui.

„Onorată adunare generală!

Inima noastră saltă de bucurie, pentru-că acesta convenire anuală a societății noastre o putem sërba între munții Bihorului celui cu nume și strălucire vechie, — în focalul, carele de multe decii de ani răspândește lumina și cultura în sînul poporului român. După descensiunea spre ținutul, unde primii descălecători, întemeiatorii nemului românesc au pus mai întâiu piciorul pe pământul patriei noastre, binecuvântat cu multe frumșeți și daruri, vedem acum locul adunării noastre generale mutat întraltă regiune erăși apusenă și situat la marginea teritorului locuit de Români. Așa spre bucuria noastră a tuturor, se adună și întregesc ochiurile acelei catene, care în mod veșit și arătat are se împreune odinoră totă suflarea română din regiunile Ungariei. Falnicul Bihor este, care ne cuprinde cu brațe deschise și ne împarte cu abundențe salutări frățesci. Fia și el salutat din partea noastră cu totă căldura și iubirea inimei noastre românesci!

Onorată adunare generală! Puține și rare sunt ocaziunile, întru cari Românii devotați binelui comun al nemului lor se pot consulta asupra unor întrebări de interes vital pentru noi. La ocaziuni de acestea se reînprospătă în memoria noastră și se desvêlesce icôna tristă a trecutului plin de vijelie. Timpuri grele au fost acelea și în mod nemilos au rărit șirurile străbunilor noștri, ba de multe ori valurile înălțându-se cu furie, au încercat a șterge până și amintirea poporului român. Dar caracterul tare și vênjos al lui totdeauna s'a arătat învingător. Lupte bărbătesci, retrageri istețe, l'au scăpat de furtuni, ér după alinarea acestora, erăși s'a ridicat ca holda culcată de vânt, erăși s'a vindecat ca surceii tineri ai viței sdrobiți de ghiață.

Etă de unde provine încrederea cea mare a poporului nostru în vitalitatea sa, încredere, care une-orî a putut produce rezultate bune. Fără acum, după ce relațiunile vieții de tot s'au schimbat, poate fi aducătoare de perire. Părinții noștri de câte ori printre vijelii au putut să-și procure ore-care liniște, s'au recules, și-au adunat puterile, și au lucrat pentru conservarea națiunii; ér când au priceput, că factorii ce încurg asupra vieții poporului român s'au schimbat, și ei au veșit de alte mijloce de apărare. Când lumina și cultura a început a se răspândi prin regiunile noastre, îi vedem și pe ei întărindu-se cu armele culturii și onorând puterea acestor arme. La început îi vedem alergând la sorginți de cultură străină, ér mai târziu și ei întemeiază pentru sine foculare de acestea. Chiar în locul acesta, unde suntem adunați spre a ne împărți salutări

frățesci și a împlini agende culturale de prima ordine, bărbați a căror amintire se va face în veci cu laudă, au ridicat institute culturale, cari de multe decii de ani au răspândit lumină binefăcătoare în sinul poporului românesc, deșteptă simțul național și-l întăresc.

Er ca se avem o legătură comună între noi, — ca se împreune deosebitele centre de cultură mai mici și mai mari, mult depărtate unul de altul, — ca se lege toate palpitațiunile de felul acesta ale inimei românesce, au întemiat societatea comună pentru toți Români din Ungaria, a cărei adunare anuală o serbăm acum.

Onorată adunare generală! Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, după mintea întemeietorilor săi este menită a produce unitate întru mișcărilor noastre culturale; a face, ca toți Români, ori unde ar locui ei prin întinsele regiuni răsăritene ale Ungariei, să pricépa și cunoscă lipsa neapărată de a răspândi și generalisa cultura română în sinul poporului român, a face ca toți Români fără de nici o contare la deosebiri, ce relațiunile vieții produc între straturile societății — nu numai se cunoscă, dar chiar se și simtă această lipsă și punând cu toții umăr la umăr, cu dragoste frățescă să lucreze fie-care după cele mai bune puteri ale sale spre înaintarea culturii noastre.

De aceea au dispus ei, ca adunările generale să se țină în locuri deosebite, acuși într'un colț din creerii Carpaților răsăriteni ai Ungariei și a undulațiunilor interne și externe ale lor, acuși într'altul, ca așa dulcea noastră limbă română, acest criteriu distinctiv al nostru, să se desvólte uniform, și prin mijlocirea ei cultura poporului român se crească și înflorască.

Increderea aceea fatalistică în puterea de viață a naturii noastre, acum după ce simțul național la toate popoarele s'a deșteptat și înflăcărat, după ce el a prins a opera cu atâta vigoare în toate direcțiunile, ar putea deveni fatală pentru noi, mai ales decât considerăm, că drumurile ferate și electricitatea pătrund și unghetele cele mai retrase, și încrederei acelei mortărețe, de care poporul nostru era cuprins odinioară, nu mai lasă adăpost liniștit.

Frați Bihoreni! ați primit Asociațiunea cu atâta căldură și iubire frățescă. Dovadă vie, că sunteți petrunși de scopul măreț care-l urmărește ea. Fie, ca și straturile cele mai adânci și mai retrase din jurul acesta și celelalte ținuturi ale Ungariei locuite de Români, se ajungă la deplina cunoșcere a acestui scop și cu dragă inimă se lucreze pentru realizarea lui. Așa puterile noastre se vor întări și înrădăcina atât de adânc, încât nimeni nu va fi în stare a-le smulge. Dispunând de așa mijloce, Asociațiunea noastră va putea lucra cu fruct spre conservarea și înflorirea limbei și literaturii române, și prin mijlocirea lor va putea răspândi în cercuri tot mai largi cultura, care în zilele noastre înalță atât de mult pe cei ce o îmbrățișază cu devotament și nimicesce pe cei ce o ignorază.

Cu acesta declar adunarea generală a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român de deschisă.

La vorbirea președintelui, urmată de vii și furtunose aclamări din partea publicului, a răspuns, în numele Românilor bihoreni, dl Iosif Vulcan, redactorul »Familiei« din Oradea-mare:

Răspunsul dlui Vulcan.

„Ilustre d-le președinte!
Onorată adunare generală!

Sub impresiunea unei adânci emoțiuni, incapabil de a-mi stăpâni bătăile repezi ale inimei, cu sfilă viu se iau cuvântul în momentul acesta.

Căci este sfânt stégul, care ne-a întrunit aici, stégul culturii naționale, și este de o înaltă însemnătate pentru noi toți Români orașul acesta, prin aședemintele sale românesce de cultură!

Și totuși marea onoare ce mi-s'a făcut de confrății noștri Beiușeni, invitându-mă se salut Asociațiunea aici în numele Românilor din țera Bihorului: pare-că dă avânt curajului meu.

Bucuria, fericirea, ce vęd reflectându-se pe toate fețele; această strălucită adunare de fruntași și popor, o cunună a cărei podobe sunt femeile: ne presentă tabloul unei sărbători mari, de care n'au mai vędut acești munți ai bătrânului Bihor.

În mijlocul acestor mărețe sărbări, inima ni se umple de mândrie căci vedem manifestându-se puterea de viață a elementului românesc.

Prin urgia vécurilor, deși de multe ori împedecat în progresul său, Românul a dat mereu înainte și ține și astăzi sus și tare seminția latinătăei acolo, unde a aședat pe strămoși marele împérat Traian.

În timpurile cele mai grele, totdeauna a avut o stea conducătoare și stéua acesta a fost iubirea limbei sale. A îndurat lipsuri, a suferit persecuțiuni, a preferit se moră, dér nici odată, nici în fața morții, n'a renunțat la limba sa.

Limba acesta e moștenirea noastră cea mai sfântă. E veche căci am adus-o din Roma; e dulce și frumoasă, căci e fiica gintei latine, și ni-e scumpă, căci e limba maicei noastre.

O iubim, căci ea este mândria noastră; ne închinăm frumseților ei încâtătoare și o adorăm cu evlavie, ca pe o dumneđeirei

Păstrarea și cultura ei este scopul vieții noastre. Fără acest scop, nu mai avem titlu de existență. Fără acest scop nu mai putem trăi.

Limba și cultura ei ne sunt credeul. Limba și cultura ei ne sunt viața. Pentru aceste jertfim tot, pe ele nu le jertfim pentru câte comori sunt în lume.

Pedecile nu ne descuragéză, stavilele ce ni-se pun nu ne înspăimântă; ba ele ne îndemnă și mai mult se ne mai stringem rândurile, să ne adunăm puterile, să ne întărim pentru munca mare și salvatore.

Din munca acesta își cere partea sa și Bihorul nostru, îngrijindu-se a-și da cea mai bună parte a sufletului și bucurându-se din inimă, că pôte și el se-și facă datoria.

Intrat în arena culturii naționale, Bihorul salută dar, prin graiul meu, cu respect și devotament Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român, întrunită ađi în adunare generală în Beiuș, urându-i din tot sufletul progres întru realizarea scopurilor sale.

După încetarea însuflețitelor urări de »se trăiescă«, ce au urmat după acest discurs, s'a trecut la discutarea obiectelor dela ordinea zilei. Anume, sau ales diferitele comisiuni: pentru esaminarea raportului comitetului, pentru esaminarea socotelilor, pentru încassarea taxelor etc. S'au făcut cunoscute propunerile ce au fost înaintate la comitetul central. Intre acestea era una din partea despărțeméntului I (Brașov) de-a se da din venitele Asociațiunii un ajutor mai simțit acelor despărțeminte, cari fac trebă mai bună, lucrând pentru cultura poporului. Altă propunere se făcuse din partea dlui vicar al Selagiului Alimpiu Barbovăciu, de-a nu se mai ținea în viitor adunările generale ale Asociațiunii în șaia de Stă Măria, ci în alte zile, ca preoții se nu fiă împedecați de a lua parte. S'a făcut cunoscut tot odată adunării, că dl Ion Pop-Reteganul și preotul Baciú din Șoimuș au oferit Asociațiunii 20 fl. pentru a se pune basă unui fond în memoria fericitului poet Andreiu Murășianu. Din interesele acestui fond să se dea în 16 Novembre a fie-cărui an — șaia morții lui A. Murășianu — câte un premiu pentru cea mai bună poesiă românescă, etc. Toate acestea sau predat comisiunilor alese pentru studiere.

Sau cetit, între altele, mai multe telegrame de salutare ce sosiră la adresa adunării din diferite părți ale țerei. Intre acestea se afla și o căldurosă telegramă din partea Escelenței Sale Metropolitului din Sibiiu Miron Romanul, care a fost primită cu deosebită bucurie din partea publicului.

Ședința întâiu s'a închis după orele 12. Intre țerani, cari în număr mare luară parte la adunare, s'au împărțit din partea comitetului Asociațiunii mai multe cărți gratuit, făcându-le mare bucurie.

La două ore d. a. a urmat banchetul la care au luat parte vre-o 300 persoane și s'au ținut numeroase toaste frumoase. Pavilionul, unde s'a ținut banchetul, era încungiurat de țeranî, cari atât aici, cât și pe stradă își arătau însuflețirea prin dese strigăte de »se trăiescă« la adresa oșpeților.

Sera a urmat un minunat concert și producțiune teatrală, care a făcut onoare fraților noștri bihoreni.

In ziua a doua a adunării, adecă Duminecă în 16 (28) August, sosiră la Beiuș încă și mai mulți țeranî, ca în ziua întâiu.

După eșirea din biserică, s'a început ședința a doua în care ținta discuțiunilor se întorcea mai ales în jurul dorinței, ca Asociațiunea se caute a-și întinde lucrările sale în mijlocul poporului.

Comisia pentru înscrierea de membri a făcut cunoscut, că s'au încassat ca taxe pentru Asociațiune peste 1300 fl. și că s'au înscris ca membrii fondatori cu taxe de câte 200 fl. dnii: George Lazar avocat în Vinga; Teodor Vancea notar în B.-Lazur; Paul Pap avocat în Beiuș; Dumitru Negrean comerciant în Beiuș și Nicolae Cristea episcop în Beiuș. Dl Dr. Coriolan Pap avocat în Orade, s'a făcut membru pe viêtă cu 100.

Propunerile în cea mai mare parte s'au predat comitetului pentru a hotărî asupra lor. În legătură cu propunerea Brașovenilor în a căreia discuțiune amănunțită nu s'a intrat, s'a hotărît a a se adauge în regulamentul pentru afacerile interne ale despărțemintelor un punct, după care despărțemintelor li s'a dat drep-

tul de-a arangia petreceri seu alte producțiuni al căror venit va rămânea în favorul lor.

S'a ales comitetul pentru un nou period de trei ani astfel: I. M. Moldovan, președinte; Dr. Il. Pușcariu, v.-președinte; Dr. C. Diaconovich, secretar I; membri ordinari în comitet: Partenie Cosma, I. Papiu, Z. Boiu, L. Simonescu, Dr. R. Roșca, N. Ivan, protop., I. Rusu, Ios. St. Șuluțiu, I. Crețu, On. Tilea, Dr. Diaconovich, Nic. Togan. Membri suplenți: Popovici, Dima, majorul Maxim, Dr. Beu, Oct. Rusu, și E. Dăian.

In fine s'au cetit erăși multime de telegrame de salutare din toate părțile locuite de Români. Intre acestea era și o telegramă din partea P. S. Sale părintelui episcop Ioan Mețianu dela Arad și alta din partea P. S. Sale părintelui episcop Dr. Radu dela Lugos.

Sfîrșinduse adunarea, a urmat sera un bal frumos și bine cercetat, la care s'a jucat și »Călușorul« de 17 tineri îmbrăcați în costum național.

Așa au decurs pe scurt serbările dela Beiuș. Au fost serbări adevărat românesce, ca și cari n'au mai văduț Români din Bihor nici odată în părțile acelea. Mulțamiți au rămas Beiușenii de numărul mare și ales al oșpeților lor, dar mulțamiți au rămas și oșpeții de primirea căldurosă, ce li-s'a făcut, și de dragostea românescă, ce li-s'a arătat. Se vede, că sângele apă nu se face nici odată. Deși în împrejurări atât de grele, focul iubirei de nem nu s'a stîns în Români bihoreni și avem nădejde, că el va arde de aci înainte cu flacări și mai puternice decât până acum.

In natură.

*În ostrovii cu blăți întinse
Resun'a broștelor cântări
Pe înserate;
Er trestia în vînt se sbate
Cu freamăt lin de murmurări*

*Făclia nopței se ridică
Priviînd natura amical,
Cu ochi de rază,
Și lumea 'ntrégă dormiteză
Cu 'ncetul la al păcii mal.*

Alvescu.

Ursitórele pădurei fermeoate.

Spun, mare, că odată un tiner întărdie noptea pe drum și voinde se mai scurteze drumul dete prin pădure; acel tiner se chiamă Ohis-Dan. Abia ajunse pe la mijlocul stușelor, când d'odată se iscă un vînt, da un vînt scii colea cum bate pe la boboteză. Merse mult și în toate părțile, vedea însă, că drumul nu mai sporia. N'avea nici un semn după care să se ia, fiind-că stușurile erau așa de întinse în cât putea merge ceasuri întregi și nu-i mai da de căpătâi. Noptea era negră, ceriul era învâcsit de nori.

Ostenit de atâta umblăt, ședă se se mai odichnescă nițel. Și cum sta el acolo dus pe gânduri, d'odată i se arată trei femei pe care nici nu le vădușă de unde eșiră. Căteși treile venia cătră dînsul, una era îmbrăcată în roșu, alta în albastru, er alta în galben. Sosind mai aproape de Ohis-Dan, pe când cele două dintăi, își căta de trebă, cea de a treia, dând pricină de vorbă tinerului, alergă cătră dînsul și-i dîse: Ce cauți tu în această pădure pe acest timp? . . . Ce vrei? . . . Și pe cine? . . .

Femeie a lui D-șeu, pe nimene nu caut ci am rătăcit prin această pădure și nu mai pot eși; arată mi tu calea pe unde pot eși. Femea îmbrăcată în galben apucă pe Ohis-Dan de mână și plecă într'o gônă cu el. Ah! nu mai pot fugi, dîse băiatul, mai stai se ne odichnim. Nu putem, dîse femea, drumul este încă lung.

Băiatul aușin daceste cuvinte dîse: Femeie, cine ești tu? Eu, dîse femeia, sunt ursita ucigașilor. — Fugi! fugi! nu vreau se merg cu tine, fugi!

Femeia dispăru. Nu trecu mult și cele două femei îi se arată.

Ce ședii aici? nu te-a scos din pădure? Nu, dîse băiatul Ohis-Dan. — Alege atuncî una dintre noi să-ți arete calea. Tinerul se uită la amândouă și alasă pe cea în albastru.

După ce merse ei cale lungă băiatul dîse: Ah! ce ostenit sunt, mai stai se ne odichnim. Femeia îi dîse: tinere, drumul este lung nu putem a ne odichni.

Da tu cine ești, o întrebă băiatul.

Eu? eu sunt ursita care încurăgiez pe ucigași se omore. — Fugi! fugi! nu vreau se mai merg cu tine, fugi.

Femeia peri.

Tu trecu mult și veni și femeia cea îmbrăcată în roșu, apropiinduse de Ohis-Dan îi dîse: Adă mâna tinere și mergi cu mine, că D-șeu nu lasă pe cel rătăcit.

Ohis-dan îi întinse mâna, femeia o apucă și merse apostolesce. Ajungînd la marginea pădurei dîse băiatului: tinere se știi de ađi înainte ca pădurea asta se chiamă a ursitóreilor.

Dar cine ești tu, o întrebă băiatul. — Eu sunt ursitóreia bine-lui, și dîcînd aste vorbe d'odată peri. Ohis-Dan suspinînd, plin de spaimă îngenunchiă la pămînt înălțînd mâinile cătră cer pentru a mulțami lui D-șeu pentru buna călăuză, apoi se sculă și plecă.

România, Tecuciu.

Cul. de J. Negrescu.

Credință și pietate.

*Adâncă 'Ţi-e setința din cartea nemuririi
In care, Dómne, scris-ai solemn că Tu voesci
In veci se nu bea omul din cupa fericirii,
Decât legat prin taine cu sferile ceresci.*

*Iar aripî sburătore spre crugurile 'nalte,
Spre mândra lui obârșă, i-ai dat p'acel pământ
Credința, Pietatea, printr'ensele se salte
Spre plaiul fericirii, sburând peste mormânt.*

Joan C. Negrescu.

Musicantul cel sêrac și colegul lui.

(Traducere din limba germană).

O faptă rea se povestesc pe tot locul, dar de faptele cele bune nu se prea face multă vorbă. De aceea nu pot tăcea, când vîd orî aud icî cîlea cîte de o faptă bună, și chiar acum voiu a vî povesti una, care nu-i de tot vechiă.

Intr'o frumoasă zi de vîră era în Praterul Vienei o mare sêrbătore populară. Toți grăbiau într'acolo, tineri și bătrîni, avuți și sêraci, spre a se desfăta, și veneau și unii strêini, cari participau la bucuria populară. Unde sunt omeni voioși, acolo pôte spera ceva și acela, care e avisat la misericordia semenilor sei mai fericiti. Așa erau și aci o mulțime de cerșitori, cari cercară a-și câștiga cîte un ban cîntînd în deosebite instrumente musicale.

În Viena trîia p'atunci un invalid, care nu se ajungea cu mica lui pensiune. A cerși nu voia. Luă decî o violină, la care — ca Bohem — se pricepea încă din casa părintescă. El dicea sub un arbore mare din prater, și pe pudelul seu și-l dresase de sta înaintea lui ținîndu-i pălăria cea vechiă în dinți și adunînd în ea banii, ce se îndura cineva se-i arunce. Aci încă sta el aci și dicea în violină și cîțelul îi ținea pălăria, dar omenii treceau p'aci-n colo și pălăria rêmănea golă. De ar fi privit aceștia numai odată pe musicant, de sigur li s'ar fi făcut milă de el. Un pîr rar, cîrunt, îi acoperea numai o lecă scăfărlia; un scurtuc vechiu milităresc îi era totă îmbrăcăminte. Luase invalidul acesta parte în multe resbele, și mai din fiecare se trezi cu cîte un petec de suvenire, de pierderea cărora nu trebuia sê se îngrijescă. Arcul îl ținea numai cu trei degete dela mîna dreaptă. Un glonț îi luase pe cele două, chiar atunci, cînd o ghiulea i sbură piciorul. Și totuși aci nu priveau spre el omenii cei veseli, și el își cumpăraseră strunele dela violină pe ultimii cruceri și dicea din tôte puterile lui marșurile și cîntecele îndatinate. Trist privea bătrînul la masa undulătore, la fețele vesele, la splendidele lor haine. La risul lor întra săgeți în inima lui, — în astă sêră va trebui se zacă flămînd pe așternutul lui de pae în căsuța de sub coperiș. Cîțelul lui era într'adevîr mai fericit de cîț el; el pôte o fi aflat vr'un os pe cale de și-a potolit fîmea.

Era deja târziu după amiaçădî. Sperarea invalidului musicant era aprîpe de apunere ca și soarele; cîci se reîntorceau care pe la casele lor. Cînd mîna cea obosită nu mai putu mișcă arcușul și nu-și mai putea mișca nici piciorul, se aședă pe o petră, își rețîma fruntea în palmă, și pămîntul beu cîteva lacrimi tainice fără a dice ceva.

Dar un domn îmbrăcat pompos, care stătuse în apropiere rețîmat de trupina unui arbore și privise de lung timp pe musicantul invalid și vîduse totul, fără ca acela se-l fi zărit, vîdî cum acela se aședă pe petră desperat și cum își șterge lacrimile cu mîna cea uscată, ca lumea se nu i le vaçă. Domnului acestuia i se păru că lacrimile invalidului cad pe inima lui

ca picuri fierbinți clocotitori, și se apropiie de el și dîndu-i un galbin de aur îi dîse: »Imprumută-mi mie violina o lecă!« Invalidul privi plin de mulțămire pe domnul, care âmbლა cu violina ca și cu limba nemțască de neîndemânatic. Numai decîț îi gâci cugetul și-i întinse violina. Aceea nu era chiar rea, dar în mîna musicantului comun scârțăia de se-ți astupî urechile. Domnul o stimulă pînă da tonuri curate ca un clopoțel și aședîndu-se aprîpe de invalid îi dîse: »Colegă, dumniata adună banii, că eu voiu cînta« Apoi începu domnul a cînta pe violină, cîț bătrînul invalid o privi mirat și nu credea că-i violina lui; cîci vibra pînă în sufletul aușitorilor tonurile scîse cu multă măestrie de ghibaciu violinist. Aci cugetai că aușî glas îngeresc iubilînd, aci erăși ca tonul plîngător al copiilor miseriei, și inima ascultătorilor atît fu de mișcată, cîț li se umeçiră ochii de lacrimi.

Și se opriau cetele de omeni și priveau uimiți spre domnul cel elegant, și ascultau tonurile cele melodiöse; fie-care vedea, că domnul cîntă pentru sermanul invalid, dar nimenea nu-l cunoscea. Tot mai mare se făcu cercul ascultătorilor. Se oprîra locului chiar și trăsurile cele scumpe ale frunțailor. Și ce era lucru mai de cîpeteniă, fiecare vedea ce intenționeză strêinul artist, și da milă cu mîna plină. Aur și argint prinse a se grămădi în pălăria sêracului, și aramă, care după cum îl lăsa inima și punga. Pudelul mornăia, de mînie orî de îndestulare? Nu mai putea ținea pălăria, așa devenise de grea. »Golesce-o bătrînule«, strigară omenii, »s'a mai umplea odată!« Bătrînul invalid o golî, și în adevîr îndatî trebui se o mai golescă odată în sacul, în care-și purta de comun violină. Strêinul sta cu ochii strălucitori de bucurie și cînta, cîț un »bravo!« după altul resună din mulțime. Tôtă lumea era entusiasmata. În fine cînta violinistul minunata melodie: »Domne ține pe împêratul Franț«. Tôte pălăriile și cîciulele se ridicară de pe capete, cîci Austriacii iubeau pe împêratul Franț din inimă, și el și merita aceea iubire; bucuria poporului era atît de mare, cîț mai toți prinseră a cînta acest cîntec după violinist. Și musicantul o cîntă cu cea mai mare însuflețire pînă-n fine; apoi depuse repede violina în brațele fericitului invalid și pînă nu se putea reculege publicul, virtuosul dispăru.

»Cine fu acesta?« întrebă publicul.

Atunci apărî un domn și le spuse: »Il cunosc eu fôrte bine, e distinsul violinist Alexandru Boucher, (cetesce: Bușe) care-și esercitî arta în servițiu misericordiei. Se trăiescî!«

»Se trăiescî, se trăiescî, se trăiescî!« erupse poporul.

Și sermanul invalid fluștura pelăria-n aer rugîndu-se: »Domne respălătesce-i, inima cea nobilă!

Și eu cred, că în sera aceea erau cu doi fericiti mai mulți în Viena. Unul era invalidul, care se ridicase sus peste miserie, și celalalt era Boucher, cîci inima lui dădu un atestat, pentru care îl pot toți invidia.

I. P. R.

Têrg de țeră la Hațeg.

Brânca.

(Descântec.)

Nu de mult am cetit în »Familia« din 1891, nr. 47 pag. 555 un tractat despre „Brâncă” sau „Orbanț”, în care pe lângă caracterizarea bôlei, se spune și un descântec, prin care poporul din unele părți crede, că se va putea vindeca de acésta bolă contagiosă. Cetind acest tractat, mi-am adus aminte, că pe când eram copil mic, am vădut pre mulți omeni, că veniau la tatăl meu, să le scrie lécul contra brâncei. De óre ce nu mi-am adus aminte, care-i acel léc, am scris tatălui meu, care mi-a și scris atât lecul cât și caracterisarea bôlei. »Brânca-i o bôlă lipiciosă, carea se face mai mult în față.«

Lécul e simplu. Sê scrie pe o hârtie:

In numele lui Isus Christos se sêci:

+ brâncă,	+ brâncă,	+ brâncă,
+ brâncă,	+ brâncă,	+ brâncă,
+ brâncă,	+ brâncă,	+ brâncă,

+ âcnârb,	+ âcnârb,	+ âcnârb,
+ âcnârb,	+ âcnârb,	+ âcnârb,
+ âcnârb,	+ âcnârb,	+ âcnârb,

Irea sfântă Născătoare de D-șeu miluesce și tîmăduesce pe robul tîu N. de brâncă. Amin.

E de însemnat, că numai de trei ori e ertat a scrie »brâncă» în un șir, și numai copilul cel mai mic (miezinul) póte se scrie, căci altcum n'are léc. Hârtia, pe care se scrie lécul, trebuie pusă pe locul unde e bôla.

Mai e de însemnat, că poporul dela noi crede, că numai descântecul scris cu litere cirile (vechî sau bisericescî) are léc, cel scris cu litere latine nu are.

Octavian din Ludîșor lângă Olt.

Dumneșeu și dracul.

Anecdotă populară.

Dracul supărându-se odată pe omeni, căci pe totă ziua nu făceau de cât sê-l jure și sê-l blasteme, s'a dus sê se plângă la D-șeu. — Ce cauți p'aci, satano! îl întrebă D-șeu zărindu-l cu genunchile plecate și cu mânila la piept pe pragul raiului. — Am venit se mă plâng Dómne, răspunse dracul umilit și cu glas miorlăit ca de pisică nemâncată de trei zile. — Și de cine ai venit se te plângi? — De omenii de pe pămînt, care nu-mi dau pace nici un minut măcar, fără ca se le fac nimic. — Și ce-ți fac ei? — Apoi nu e și, nu e nópte, nu trece un minut din vieța lor, fără ca se-i auđi într'una: Ucigă-te crucea, drace! Bătu-te-ar D-șeu drace! Arđă-te-ar focul din cer, drace! Fire-ai de ris, drace! Și câte și mai câte alte, cari sunt de nesuferit. Apoi când mă zugrăvesc în tinda bisericeii, mă fac negru ca tăciunile și cu două corne cât două cobilițe de mari. — Ce, nu cumva nu ești negru și încornorat? șise Dumneșeu, rîdînd. — Las se fiu, Dómne! dar nu mi place se rîdă alții de mine. — Cine scie ce drăci vei fi făcut tu omenilor ca se-i scoți din pepeni și se-i faci se-și résbune injurându-te și blăstemându-te. — Nu, Dómne, nule fac nimic, se n'am parte de cornele mele. Dacă nu mă cređi, trimite cercetare la fața locului și te vei încredința, că ei numai de réutate mă blăstemă, fără ca eu sê le fac cel mai mic lucru. — Dacă e așa, șise Dumneșeu, asceptă se mergem împreună, căci voiu se iasă la lumină dreptatea, ori din care parte a fi.

Și Dumneșeu luă chipul unui om și făcu și pe drac tot cu chip de om. Apoi se lăsară amîndoi pe pămînt.

Era într'o di de Duminecă; lumea se ducea la biserică.

Dracu, fără ca se fie vădut de D-șeu, pusă piedecă unui unchiaș și-l făcu se cađă cu nasul într'o mocirlă. Unchiașul se sculă în sus cu multă anevoință; dar era plin preste tot corpul și cu nasul jupuit. Pe când se curăța de noroi, uncheașul blăstema cu foc. — Fire-ai cu corne, drace, trăsните-ar sfânta troiță, drace! și alte mai multe. — Il auđi, Dómne, cum mă blastemă, șise dracul; ce am făcut eu sê-mi tragă asemenea injurături și blasteme.

D-șeu tăcea, căci nu văduse pe dracul când pusese piedecă bietului unchiaș. — Sê facem o cercare — șise dracul cătră D-șeu. — Ce fel de cercare. — Veđi vaca aceea care pasce pe malul acelei vâlcele? Dă-i brânci se cadă în vâlcea și după ce o va vedea stăpânul ei, s'o scot eu, și se auđi că tot pe mine are se mă blasteme, și când voiu scote vaca de acolo are se-ți mulțamescă ție.

Nu se pote, satano, tu minți șise D-șeu. — Cercă Dómne, și te vei încredința.

D-șeu făcu se cadă vaca în vâlcea, care era afundă; stăpânul vădînd acesta, începă se blasteme pe dracu spumegînd de turbare. Apoi opintindu-se se scotă vaca de acolo, de ce nu putea, cu atât mai mult tot blăstema pe drac, și-l umplea de injurături. Atunci dracul venind în ajutorul omului fără a fi vădut de el, și împingînd de partea cealaltă, făcu pe vacă se iasă afară. Indata ce-și vădă vita scăpată, bietul creștin începă se-și facă cruce lăudînd pe D-șeu că l'a ajutat de-a scote-o.

Veđi Dómne că nu ți-am mințit, șise dracu plin de bucurie, tu ai îmbrâncit vaca și pe mine mă blastemă; apoi eu i-am scăpat-o și pe tine te laudă. Ore dreptate e asta? — Tacî satano, șise D-șeu, că nu se pote ca se nu fi ciuca tuturor réutăților.

Aideți mai departe.

Ducându-se mai departe, vădura lumea că eșia dela biserică, între acea lume era și o babă bătrână, care abia se târea răzemată pe un toiag.

Dracul cum o veđu trecînd pe lângă dînsul, se arêta numai ei cu chipul sêu drăcesc și-și scose limba de un cot roșie ca mama focului strâmbându-se la dînsa. Biata babă vădîndu-l își făcu cruce scuipîndu-și în sin șicîndu-i: departă-te de acest loc drace, arđă-te-ar focul Ghenei, drace. — O auđi, Dómne! șise dracul lui D-șeu. Dar într'o clipă D-șeu, care îl vădă-se când s'a strâmbat la babă, îi trase o palmă, care îl făcu sê se rostogolască urlînd și chelălăind până în fundul iadului.

Culesă de I. C. Negrescu.

Cântece populare.

Mândruța mea iubită
Și de mine despărțită
Eu cu jalea ce trădesc
De dorul tău mă topesc
Și când îmi aduc aminte
De-ale noastre dulci cuvinte
Cum trăiam noi cu iubire
Fără lăc de despărțire
Când o zi nu ne-am văzut
Förte mult ni s'a părut
Dar acum nu ne vedem
Cum putem de ne răbdăm?
Ce pöte asta se fie
Că tu nu-mi scrii carte mie;
Nici carte tu nu-mi scrii
Nici la mine tu nu vii
Și astăzi până la prânz
De trei ori ochii mi-au plâns.

Ceriu i plin de multe stele
Eu cuprins de mare jale
Plin ă munții de păduri
Eu plin de multe gânduri.
Eu s'îmbrăcut cătănește
Inima mi se topesc
Și mă-ajunge-un dor și-o jale
După drăguțele mele
După pomii înfloriți
După prietini și iubiți
Când eram la fete drag
M'a jurat nemișul sub steag
Sub steag roșu de mătăsă
Trei ani se nu vin acasă.
Dar se ști mândruța mea
Că trei ani nu mi vedea
N'oi umbla sara prin ploie
Nici nu mi-i vedea la voi;

Mi-or da pușcă cu oșele
La grumaz mi-or pune stele
Că trei ani vreu se m'ânșele.
Frate frățiorul meu
Mă topesc de dorul tău
Ași veni frate acasă
Ce se fac că nu mă lasă?
Puneți frate mâna-n șele
Și trage una de jale
Și-mă trage una și mie
Să te-aud din cătănie;
Frunză verde lemn frumos
Rămăi tată sănătos
Eu mă duc pe drum în jos.

N. Bodnariu,
c. r. gendarm în Xupres (Bosnia).

Poesii populare din Bănat.

Mă dusei pe drum la vale
M'entălnii cu badea'n cale
Cu clăbătu plin de pene
Eu cerui num'o peniță
Bădița cerii guriță.
Nu pot ca să-ți dau guriță
Că gura mi cântărită
Cu cântariul satului
Pre sama bărbatului
Cu cântare d'ale mică
Pre sēma altor voinici;
Cu cântare d'ale mari
Pre sēma a lor șumari.

Iac'aici m'aș face-o casă
Rămeșeni nu mă lasă
Că ei au fete frumoșe
Și le lasă var' acasă
Se culgă crastaveți
Ele apucă prin buezi
După pui de turculeți.

Pe ulița mândrii mele
Lătră câni lătră cățele
Și gândesc că eu m'oi teme.
Tune turbu'n tine căne
Și'n stăpânul ce te ține
Că nu te ține legat
Se'mi trădesc eu traiu'n sat
La muieri fără bărbat
Și la fete care'mi plac.
Din Valeadieni.

Frunză verde cucuruz
Fete ca pre la noi nu-s
La obraz ar fi frumoșe
Dar la țole cam trănțosă.
Din Jebel.

Părechiă tineră de Români din orașul Bistrița la ei acasă.

Dunărică apă lină
Flöre din grădină,
Eu mă duc în țeri străine
Flori de mătăcine
Și n'am pe nime cu mila
Flöre din grădină
Și n'am pe nime cu dor
Flöre de muhor
Nici n'am pe nime cu drag
Florică de fag
Sēmă pună mâna la cap
Florică de mac
Sēmă întrebe de ce zac
Florică de mac
Se 'mă pună mâna pe frunte
Flöre dela munte
Se m'ntrebe multe multe
Flöre dela munte.
Remăni satule pustii
Flöre de gutăi
Remăni satule în cētă
Flori de ismă crești.
Inima mea tot suspină
Flöre de sulcină
Că ea 'n lume i mai străină
Flöre de sulcină
Eu merg cătană 'n Sibiu
Flöre de gutăi
Merg cătană la 'mperatu
Fóie ruptă'n patru.
Dómne bate'l de noroc
Flori de busuioc
Că mi-s viu și mórte'mi rog
Flori de busuioc.

George Cătană,
Inventatoriu.

Diverse.

Din incidentul cu mărta Impărătesei-Regine, în comuna Șoimuș s'a făcut o colecție pentru o missă fundațională, ce va fi de a se celebra la ziua de 10 Septembrie a fiecărui an, în biserica gr. cat. din Șoimuș, întru amintirea regretabilului cas întemplat. Documentul pentru instituirea acestei fundațiuni s'a trimis Prea veneratului Consistoriu episcopesc gr. cat. de Gherla spre aprobare.

† Mitropolitul Miron Românul din Sibiiu a repausat Duminică noaptea la 17 l. c. și s'a înmormântat Joi la 20 l. c.

Bibliografie.

In editura Academiei române din București au apărut acum de curând următoarele cărți:

1. *Catalogul manuscriselor românești*, întocmit de I. Bianu bibliotecarul Academiei române.

2. *Etymologicum Magnum Romaniae*, dicționarul limbei istorice și poporane a Românilor, lucrat de neîntrecutul nostru filolog și bărbat erudit B. Petriceicu-Hașdeu. Tom. IV. Introducerea. Acesta introducere, ce se estinde pe 280 pagini, plus apendice de 3 pag., conține istoria lui Negru-Vodă, séu Un seclu și jumătate din începuturile statului Țerei-Românești (1230—1380.) In precuvântare dl autor, ne spune că cu acesta încetă de a mai preurmă cu publicarea marelui Etymologic. Avem dar 3 tomuri întregi și introducerea la tom. IV. Dacă se putea esecuta acest op, după cum și-l concepuse neajunsul nostru domn Hașdeu, de bună semă că valoră mai mult de cât jumătate din tot ce avem noi tipărit până ađi. Nu se pôte însă. Doctul corp academic a pus capăt acestei lucrări încă în 27—29 Martie 1897 lăsând dlui Hașdeu numai un an de ași urma lucrarea pe spesele academiei, respective a M. S. Regelui Carol I. Atunci (în Martie 1897) On. corp al academiei a decis compunerea altui dicționar al limbei române, care se fie mai scurt și să se gate mai curând. Din parte-ne credem că unui op de adevărată valoare — cum e bună oră Magnum Etymologicum — nu i se pôte limita timpul, în care se fie gata, nici măsura înainte spaciul — cât va cuprinde. Am voi se scim de este om serios pe lume care se pôtă spune cu certitudine: opul meu acela și acela va cuprinde nesmintit atâtea pagini și va fi gata atunci și atunci, bine înțeles: opul se fie de o adevărată valoare. Multe și de multe ori trebuie se adaugă ori omita un autor până-și vede opul în realitate, după cum și-l avea în imagine.

3. *Cimiliturile Românilor* de Artur Goroveiu.

4. *Materiale pentru Climatologia României* de St. C. Hepites.

5. *Rafinarea petroleului crud* în statele unite ale Americii, de Victor S. Gutzu.

6. *Bucureștii până la 1500* de G. I. Jonescu-Gion.

7. *Sediul bacilelor leprei* de Dr. V. Babeș.

8. *Primul proiect de constituțiune al Moldovei din 1822* de A. D. Xenopol.

9. *Domnia lui Ioan Caragia 1812—1818* de A. V. Ureche.

10. *Pretendenți domnesci în secolul al XVI-lea* de N. Jorga.

11. *Un poet moldoven din veclul XVIII Mateiu Milo* de I. Tanoviceanu.

12. *Bibliografia românească veche*, Făscioră pag. 1508—1588.

13. *Literații oposanți* de Ioan Kalinder.

14. *Analele academiei române*. (Seria II. Tom. 1897—1898).

15. *Manuscripte din biblioteci străine*.

»Revista Oraștiei« dă un premiu abonenților ei sub numele *Foite alese*, conținând poezii, romane, schițe și anecdote, o broșurică de 96 pagini.

In tipografia conaționalului nostru dl A. Todoran din Gherla prind a-mi tipări scrierile mele în broșure de câte 3 cole 8° mare (48 pagini) și învălitoare. Primul volum ce e sub tipar se chiamă „*Novel și schițe*”. Volumul întreg de (10—12 broșure) abonat anticipative costă 3 fl. (8 franci), er abonat în broșure separate 40 cr. (1 franc) fiecare broșură — spedită franco. Abonamintele sunt a se face numai la autorul Ioan Pop Reteganul în Retteg, Transilvania. — Broșura I e deja tipărită. —

A apărut revista enciclopedică pentru familia »Fóia pentru toți« sub direcția dlui Stăncescu. Abonamentul 7.50 lei pe an. Un număr 15 bani.

„*Schițe din Italia*“ e numele unui op ce a tipărit dl T. Bulc din Beiuș în Tipografia dlui A. Todoran în Gherla.

Găcitură silabică.

— De I. Nițu Pop. —

1	2
3	4

Numerii sunt a se înlocui, cu câte o silabă, dar așa, că silabele: 1 și 2, se ne spună numele unei specie de cântare; 1 și 4, numele unei ocupațiune femeiească: 3 și 2, un ce forte plăcut pentru candidații de nunți (nănaș); er 3 și 4. odorul cel mai scump pentru o mamă iubitoare.

Deslegarea va urma în broșura XI. Intre deslegători se va sorta opșorul: »Pintea vitezul.« Red. »Rev. Ilustr.«

Telefonul redacțiunii.

Porumbița: Una în broșura a XI-a, alta în a XII-a.

Dlul D. D. Poppa, Iași. Mulțămim de cele trimise, care se vor publica negreșit în broșura XI; cele promise vor fi binevenite.

Dlul Meteor. Au sosit. In Novembre s'or tipări.

Dlul Ș. Au sosit prea târziu; de sciam așteptam cu plăcere!

O Albă-Iuliană. Mulțămim! In broșura ce urmează le veți vedea tipărite.

Nițu. Finea noptilor de ghiață?

Dlul A. Pp. Ce nu putem folosi, se ve înapoem pe spesele dvostre?

Dlul Săcășianul. Nu ve superați dacă nu putem împlini cererea dvostre; Rev. Ilustr. e mai mult fôie literară și dacă fără vóie se face vre-o greșelă în vre-o schiță biografică, care greșelă însă nu jignesce pe nimenea, de ce să se facă vorbe?

G. C. M. »Trei umbre«, »Pentru ce?« nu se pot publica. Traducerea promisă vom vedea-o, apoi ne vom exprima despre ea.

Notele doinei lui Șuluțiu. Ne întrebați că de ce nu le-am publicat? Din 99 de cause, carți se reduc la două vorbe: nu-s bani. Apoi spuneți: »Cred că ați putea se le vindeți, dacă le ați tipări, nu ați rămânea de daună.« Dvostre așa se vede că nu sunteți păcălit, de aceea n'ar strica se faceți o probă: Tipăriți-le pe risicul dvostre apoi ne spuneți cum ați scos banii din ele; noi abonăm 2 esemplare: unul pentru redactorul și altul pentru editorul acestei reviste plus, că ve facem în revistă anunțul gratis. Complimente!

»Hermes« — Nu se pôte.

Cuprinsul broșurei X. »Un bob de rouă« (poezi) pag. 181. — »Iosif Sterca Șuluțiu de Cărpiniș« (cu ilustrațiune) pag. 182—183. — »Pe cine să-ți alegi de nevastă« pag. 183—185. — »Sfat« (poezie) pag. 185. — »Dolores« pag. 186—187. — »George Cătană« (cu il.) pag. 187—188. — »Omnia vana« (poezi) pag. 188. — »Maley și Malone« pag. 189. — »Din copilărie« pag. 189—190. — »La E...« (poezi) pag. 190. — »Impărătesa-Regină Elisabeta« (cu il.) pag. 191—192. — »Vorbă veche« (poezi) pag. 192. — »Adunarea din Beiuș a Asociațiunii« pag. 193—195. — »In natură« (poezi) pag. 195. — »Ursitoarele pădurii fermecate« pag. 195. — »Credință și pietate« (poezi) pag. 196. — »Musicantul cel sêrac și colegul lui« pag. 196. — Ilustrațiunea »Têrg de țeră la Hațeg« pag. 197. — »Brânca« (descântec) pag. 198. — »Dumneșu și dracul« pag. 198. — »Poezii populare« 199. — Diverse, Bibliografie, Găcitură, Telefon pag. 200.